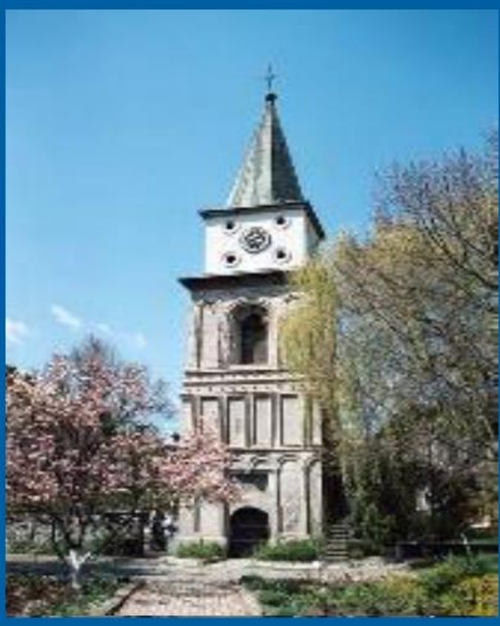
SOCIETATEA DE ŞTIINŢE ISTORICE DIN ROMÂNIA
FILIALA „*MUŞCEL*” – CÂMPULUNG-ARGEŞ

Nr. 15 - 2023

MUŞCELUL

Editura Larisa

Primăria Orașului Câmpulung

Filiala Muşcel a Societăţii de Științe Istorice din România (SȘIR) este o asociație profesională obștească, apolitică și independentă, al cărei scop este să stimuleze cercetarea științifică și didactică, să-și antreneze membrii în cercetarea istoriei locale, naționale și universale, să militeze pentru o atitudine corectă față de trecutul istoric și față de rolul acestei discipline în școală.

Organizaţia se adresează profesorilor de istorie, cercetătorilor, studenţilor și elevilor, și oricărei persoane interesate în domeniul științelor istorice. Înscrierea se face pe bază de cerere individuală, însoţită de recomandarea unui membru SȘIR.

Președinți de onoare al Filialei Muscel a S.Ș.I.R.

- **Preot dr. Ștefan Ștefănescu**
- **Ing. Constantin Agricola Miu**

Consiliul de conducere

- Prof. istorie ION OANA.-președintele Filialei Muscel a S.Ș.I.R
- Prof. istorie MARCEL VINTILA-prim-vicepreședinte
- Conf. univ. dr. habil. CLAUDIU-ION NEAGOE-vicepreședinte
- Prof. teologie (limba franceză)ELENA RAMONA CĂLCÎI - secretar general
- Ec. CORNEL STOIAN - secretar trezorier
- Prof. dr. istorie NICOLAE ZAHARIA-membru
- Preot GHEORGHE CÎRSTINA
- Col. rtr.GHEORGHE PUIU - membru
- Col. rtr. DUMITRU BADEA - membru
- Prof. istorie CLAUDIU - ION CĂLCÎI - membru
- Col. rez. PETRE MĂRUNTU - membru

Comisia de cenzori

- Ec. NICUŞOR ONCIOIU -preşedinte
- Ec. MARIA VLĂJOAGĂ -membru
- Ec. LAURA GRIMALDI-PURNICHI-membru

Colegiul ştiinţific al revistei de istorie „Muscelul"

- Prof. univ. dr. habil. IULIAN ONCESCU – Universitatea „Valahia" din Târgoviște
- Conf. univ . dr. RADU CÂRCIUMARU - Universitatea „Valahia" din Târgoviște
- Conf. univ. dr. CONSTANTIN AUGUSTUS BĂRBULESCU – Universitatea din Pitești
- Lect. univ. dr. ANDREI ALEXANDRESCU - Universitatea din București

Colegiul de redacţie al revistei de istorie „Muscelul"

- Col. rtr. DUMITRU BADEA-redactor şef
- Prof.istorie CLAUDIU-ION CĂLCÎI- redactor şef-adjunct
- Preot Cîrstina Gheorghe - redactor

SOCIETATEA DE ȘTIINȚE ISTORICE DIN ROMÂNIA
FILIALA MUȘCEL - CÂMPULUNG, JUDEȚUL ARGEȘ

MUȘCELUL
REVISTĂ DE ISTORIE

NR. 15 / 2023

Revista de istorie este o revistă care abordează cu prioritate istoria, cultura, civilizația, personalitățile fostului județ Mușcel, județ abuziv desființat la mijlocul sec. XX .

Editura Larisa

ROMÂNIA

1918-2023| SĂRBĂTORIM ÎMPREUNĂ

COPERTA 1

- stânga sus – sigla Societății de Științe Istorice din România – *Sine et ira studio* în traducere: *Fără ură și părtinire;*
- dreapta sus – sigla fostului județ Mușcel;
- în centru – Primăria Municipiului Câmpulung, Prefectura fostului județ Mușcel, opera arhitectului câmpulungean Dimitrie Ionescu Berechet
- stânga jos – Cetățuia „Negru Vodă” de la Cetățeni- Mușcel;
- dreapta jos - Turnul clopotniței Bisericii Catolice „Sf. Iacob” din Câmpulung;

COPERTA 2

- pe fundal: sus – Vechia primărie a orașului Câmpulung construită în anul 1907;
  jos – Căminul Cultural „Sarmiza Bilcescu Alimăneștianu” din Voinești, comuna Lerești, sediul Filialei Mușcel a Societății de Științe Istorice din România;

COPERTA 3

- Biserica „Sf. Nicolae” - Popa Savu din Câmpulung Muscel

COPERTA 4

- Tribunalul vechiului județ Muscel

Ediție sponsorizată de Dr. Gheorghe Oțelea și Col.(rz.) Petre Maruntu.

S.C. GIG S.R.L.
TIPOGRAFIE-EDITURĂ-PAPETĂRIE-BIROTICĂ
Câmpulung Muscel, B-dul Ion Mihalache, nr. 119
Tel.: 0745.082.021; 0744.313.174
E-mail: gigsrl@yahoo.com

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

MUȘCELUL
REVISTA DE ISTORIE, NR. 15 / 2023

Câmpulung Muscel
ISSN 2066-3080
Editura LARISA

CUPRINS

ALIANȚELE MATRIMONIALE ALE FAMILIEI BASARAB

Prof. Călcîi Claudiu Ion
Școala Gimnazială Nanu Muscel

Demersul meu este legat de reluarea acestui subiect în lumina unor cercetări recente, cu sublinierea unor ipoteze într-o zonă unde doar cercetări aprofundate pot aduce lumină. Primul semn de întrebare este legat poate de cea mai veche conexiune dinastică medievală între spațiul românesc și cel sârb și anume posibila identitate a lui Thocomerius (tatăl lui Basarab I pomenit în Cronica Pictată de la Viena) și Ioan Tihomir, fratele mai mare al lui Ștefan Uroš I, fondatorul dinastiei Nemanjić al Principatului Sârbesc fondat la Raška.[1] Moartea lui Tihomir înecat după pierderea luptei cu fratele său, ar putea explica de ce Basarab I și-a orientat alianțele dinastice către spațiul maghiar prin căsătoriile lui Nicolae Alexandru și cel bulgar prin căsătoria fiicei sale Teofana. Dar alt argument nu avem, iar colegul nostru lectorul universitar dr. Claudiu Neagoe exclude ca această asemănare de nume să ducă către o singură persoană. Din căsătoria lui Basarab cu Marghita(Margareta), posibil de rit catolic des invocată ca soția legendarului Negru Vodă, avem pe Nicolae Alexandru, Theodora, posibil o altă fată Ruxandra și posibil încă un băiat.

Despre politica de alianțe matrimoniale ale câmpulungeanului Nicolae Alexandru, fiul lui Basarab I, s-a discutat destul de mult în cercurile specialiștilor. Studii recente arată însă o dimensiune mai complexă a relațiilor primilor Basarabi cu dinastiile din Serbia, Bulgaria, Imp. Bizantin și Ungaria. Cu trei căsătorii: Maria Lackfy, Klara Doboca, Margit Dabkai și posibil șapte urmași, cu o dispută legată de un domnitor cu numele Nicolae Alexandru sau doi, Nicolae și Alexandru, cu multe necunoscute legate de Curtea domnească, *Câmpulungeanul* nostru reprezintă în continuare o temă de cercetare. Mergând pe ideea de alianțe matrimoniale să remarcăm că el reprezintă pivotul între spațiul maghiar de unde își ia nevestele și spațiul balcanic unde-și căsătorește o parte dintre copii: Anca căsătorită cu regele sârb Ștefan Uroș V,Vladislav Vlaicu căsătorit cu Chera Ana fiica țarului Ioan Alexandru de la Târnovo (ipoteză?), Ana căsătorită cu Ioan Strațimir țarul de la Vidin. Fiica sa Elisabeta ajunge în spațiul maghiar și polonez prin căsătoria cu Ladislau al II-lea duce de Oppeln și palatin al Ungariei. Un alt fiu, Voislav a decedat prematur (mormântul 10 ?), un altul pe nume Radu a fost răpus la Dunăre (în 1377 de unguri ?). Căutând și rezultatul pe termen lung al acestor alianțe, lucrurile nu prezintă multă importanță pentru continuitatea dinastică a lui Nicolae Alexandru.

În ce privește pe Ana să amintim că Ștefan Uroš IV (Dušan – suflet) este încoronat și împărat al sârbilor și grecilor, iar stăpânirea lui începe de la Dunăre și ajunge până la golful Corint. Este căsătorit cu Elena sora lui Ioan Alexandru, țarul de Târnovo. Fiul său Stefan Uroš V (1355-1371) este numit cel Slab. Imperiul tatălui lui se destramă. În bătălia de pe râul Marița din 1371, coaliția dintre sârbi, bulgari și bizantini duce ofensiva până aproape de Edirne, dar este înfrântă de turci. Moare în luptă conducătorul sârb al Macedoniei Vukašin. Câteva luni mai târziu moare și Stefan Uroš V. Soția sa Anca, fiica domnului Alexandru Nicolae (botezat cu numele de Alexandru în onoarea cumnatului său de la Târnovo?[2]), nu i-a dăruit copii și se stinge dinastia Nemanjić. Elisabeta a avut 3 fiice din căsătoria cu Ladislau II. Vladislav

[1] Ioniță Adrian, Kelemen Beatrice, Simon Alexandru, AL WA Prințul Negru al Vlahiei și vremurile sale, Ed. Academia Română Centrul de studii Transilvane Argonaut, Cluj-Napoca, 2017, p.274

[2] Ioniță Adrian, Kelemen Beatrice, Simon Alexandru, op. cit., p.94

Vlaicu n-a avut copii, dar există și varianta că ar fi fost tatăl lui Vlad Uzurpatorul. Voislav și un anume Radu au decedat prematur. O altă fiică a domnului muntean, Ana, este căsătorită cu Ioan Strațimir (1356-1396), țarul de la Vidin, având ca fiică pe Dobroslava, prima regină a Bosniei. Acesta, ca și rivalul său Ion Șișman (1371-1395), țarul de la Târnovo, sunt copiii țarului Ioan Alexandru (1331-1371) din dinastia Șișman. Doar că țarul de Vidin este din căsătoria cu Theodora, fiica lui Basarab I, în timp ce fratele său de la Târnovo este din a doua căsătorie cu Sarah, o evreică din Târnovo, creștinată sub același nume Theodora. O fiică din prima căsătorie, Chera Ana a fost căsătorită cu Vladislav Vlaicu ?[3] Strațimir și Anca sunt luați prizonieri de regele Ungariei Ludovic în 1365 și Țaratul de Vidin devine Banatul Bulgariei, teritoriu maghiar. În 1368 Vladislav cucerește Vidinul amenințat de Șișman și turci, redevine vasalul regelui maghiar și obține revenirea lui Strațimir. Murad I ocupă orașele Adrianopol și Plovdiv în 1369, forțează o alianță cu Ioan Alexandru și asociatul său la domnie Ioan Șișman și atacă Valahia. Sunt respinși de Vladislav și Ladislau de Doboca. Până la urmă, cel mai important pentru continuitatea dinastică este Radu I dar și familia lui este încă insuficient explicată. Cu siguranță nu este acel Radu care cade în luptă cu ungurii la Dunăre în 1377?[4] Căsătorit cu Ana Kalinika (prințesă bizantină ca ipoteză?) sau cu două căsătorii Ana și Kalinika, a dat doi urmași importanți pentru continuitatea dinastică: Mircea cel Bătrân (fiul Kalinikăi ?) și Dan I (fiul Anei?). Dan I (1354-1386) este asasinat în vecinătatea Silistrei în campania contra lui Ivan Șișman care era aliat cu turcii. Cei doi frați vitregi, Ivan Strațimir și Ivan Șișman devin și ei victimele cuceririi otomane, unul fiind decapitat și altul ștrangulat între 1395-1396. Era sfârșitul Țaratului vlaho-bulgar întemeiat la 1185 de vlahii Petru și Asan. Mircea cel Bătrân va ocupa scena politică pentru următoarele decenii. Ne mutăm atenția spre o altă ramură din familia lui Basarab I. Afirmația că Ștefan Uroš III a fost căsătorit cu o fiică a lui Basarab I, Ruxandra rămâne deocamdată o teorie. Tot în acest plan al teoriei, ideea că Ruxandra ar fi avut o fiică căsătorită cu Ioan Asan IV. La sfârșit să ne îndreptăm atenția către un posibil fiu al lui Basarab, rămas necunoscut cercetării istorice. Ne întoarcem la faptele cunoscute, cum că regele sârb Stefan Uroš IV conduce cavaleria tatălui său în bătălia de la Velbajd din iulie 1330, sârbii și mercenarii germani obținând o mare victorie contra alianței bulgare și bizantine în frunte cu Mihail al III-lea și Andronic al III-lea. În tabăra învinsă se află și detașamentul de valahi și tătari trimis de Basarab? Este condus chiar de un fiu al lui Basarab?[5] La întrebarea dacă a avut Basarab I mai mulți fii un indiciu ni-l dă și Cronica Pictată de la Viena, care amintește că Basarab I a oferit ca ostatic unul dintre fii regelui Carol Robert, în încercarea de evitare a războiului.

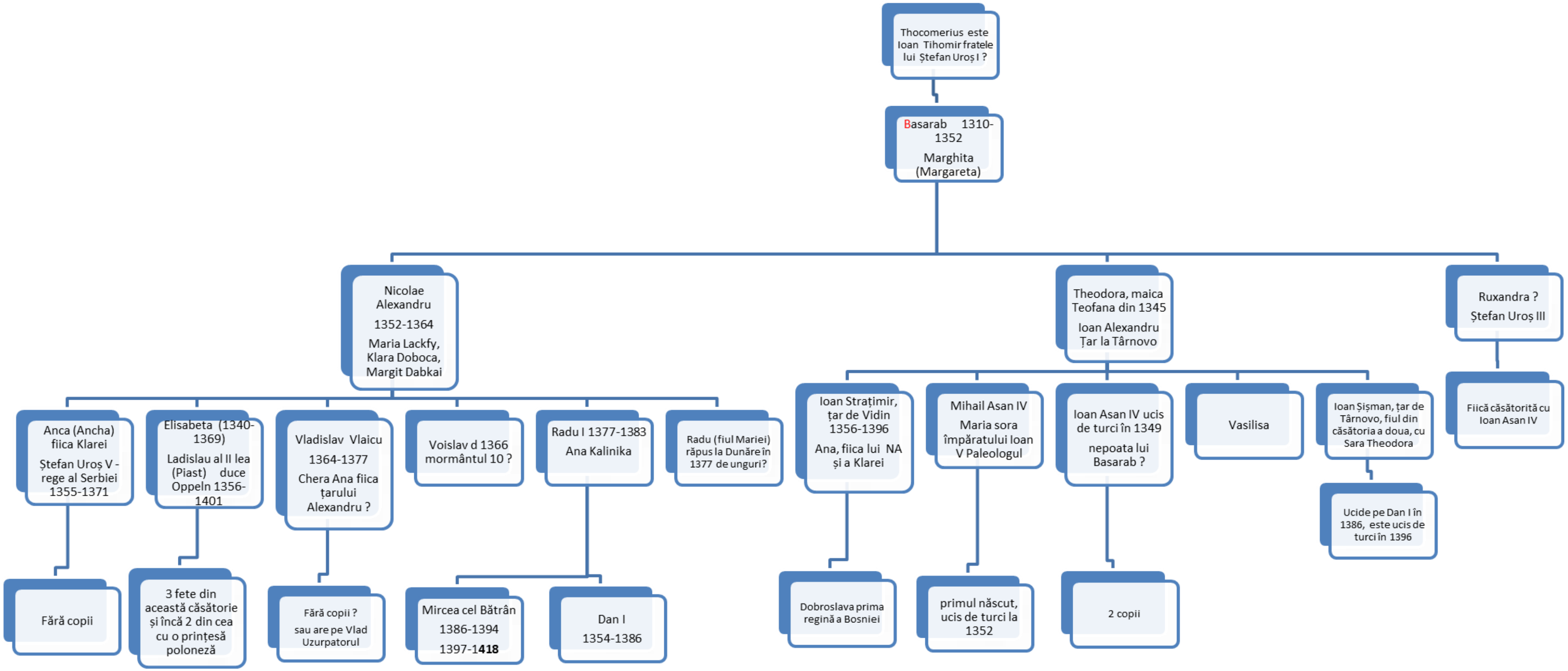
La final, doresc să atrag atenția că subiectul este departe de a fi epuizat și cu siguranță cercetările vor aduce informații noi.

[3] Pavel Chihaia, Din cetățile de scaun ale Țării Românești, Ed. Meridiane, București, 1974, p. 20

[4] Pavel Chihaia, op. cit., p. 123

[5] Ioniță Adrian, Kelemen Beatrice, Simon Alexandru, AL WA op. cit., p.51

ARBORELE GENEALOGIC AL BASARABILOR

RELAȚIILE POLITICE ȘI MILITARE ALE MOLDOVEI CU POLONIA, DE LA ȘTEFAN CEL MARE ȘI PÂNĂ LA PETRU RAREȘ

Profesor Tudor Vlad
Școala Gimnazială „Nae A.Ghica" Rucăr

„Nădăjduim în Dumnezeu că vom fi ce am fost , și mai mult decât atâta, vom plăti tot pe tocmai" –PETRU RAREȘ (Nicolae Iorga)

Problema relațiilor politice și militare dintre Moldova și Polonia a fost una complexă, cu rădăcini adânci dar și cu urmări serioase, manifestate de-a lungul Evului Mediu.

Ștefan cel Mare-1457-1504-a fost preocupat permanent de stabilirea unor relații cât mai bune cu statul vecin de la nord, pe de o parte deoarece dorea includerea Poloniei în sistemul de alianțe anti-otomane într-un moment sensibil al epocii , când Poarta era în plină expansiune sud-est europeană , iar pe de altă parte spre a o împiedica pe Polonia să facă o alianță pe baze catolice cu Ungaria , alianță care punea mari probleme statului moldav, care în ciuda unor demersuri serioase și constante, nu reușise să aibă o susținere semnificativă din partea Papei și a lumii catolice în general.

Relațiile moldo-polone încep încă din sec.al XIV lea. În 27 ianuarie 1388, Petru al II-lea Mușat în unire cu fratele și co-regentul său Roman, împrumută pe Wladislav al II lea Jagello (care era în căutarea de fonduri necesare continuării războaielor cu Ordinul Cavalerilor Teutoni), regele Poloniei, cu 4000 de ruble, sumă redusă mai apoi la 3000 de ruble (493,440 kg argint fin)primind zălog Haliciul, înlocuit apoi cu Pocuția, pentru cazul în care suma nu ar fi fost restituită în trei ani. „Noile hotare" nu erau deloc un ținut străin dat fiind prezența elementului românesc în zonă.

Lucrurile s-au desfășurat foarte rapid, astfel încât la 10 februarie , același an, Petru anunța că a trimis deja suma cerută (Giurescu, 1972, p.80)

Lui Petru îi trebuia la nord hotar pe Nistru, iar regele Poloniei nu îl putea ceda chiar când trebuia să facă dovada destoiniciei sale, ci vându sub forma unui împrumut, teritoriul încălcat de moldoveni.

Hartă de Beauplan a Pocuției,

la 1648 Harta Pocuției la 1648

Între anii 1331 și 1463, Pocuția este cumpărată, răscumpărată, cedată ca moștenire de câteva ori între Lituania și Polonia sfârșind la 1463 când Polonia o răscumpără adunând banii printr-un impozit aplicat locuitorilor din provincie.

În 1490, Ștefan cel Mare s-a socotit îndreptățit să reia Pocuția pe care Ștefan al II-lea o pierduse[7]. Detașamente ale oștirii Moldovei au pătruns în Pocuția și la 22 august trupele lui Ștefan cel Mare dețineau deja Colomeea, Haliciul și asediau cetatea Sniatin, polonezii propunând negocieri în rezolvarea litigiului[8]. Între 1490 și 1492 regiunea este bulversată de răscoala țărănească a lui Muha.

Regiunea a fost disputată între cele două state, deoarece sumele împrumutate de regele polonez nu au fost returnate niciodată. Prin victoria de la Codrii Cosminului din 1497, Ștefan își întăreste autoritatea. Polonezii vor tergiver-sa tratativele și ca urmare în octombrie 1503 trupele domnului Moldovei au pătruns în Pocuția prin locuri neștiute de poloni. Ștefan cel Mare a numit în fruntea administrației provinciei, moldoveni, a preluat veniturile provinciei, a reglementat ridicarea la oaste și în paralel invită partea adversă la tratative directe.

Pocuția a constituit obiect de dispută între Moldova și Polonia pe tot parcursul istoriei medievale. În vremea lui Petru Rareș existau în Pocuția 13 orașe și târguri și câteva sate locuite atât de ruteni cât și de moldoveni. În 1531, după bătălia de la Obertyn, Pocuția a fost recucerită de polonezii conduși de hatmanul Jan Tarnowski, care l-a învins pe domnitorul moldovean Petru Rareș.
(https://ro.wikipedia.org/wiki/Pocu%C8%9Bia)
De altfel , personalitatea lui Ștefan cel Mare, a produs o impresie puternică în epocă , iar cel mai frumos elogiu pentru faptele sale l-a primit din partea cronicarului polonez Jan Duglosz: *...O, bărbat minunat, cu nimic mai prejos decât comandanții eroici, de care atâta ne mirăm! În zilele noastre, câștigă el, cel dintâi dintre principii lumii, o strălucită biruință asupra turcilor. După a mea părere, el este cel mai vrednic să i se încredințeze conducerea și stăpânirea lumii, și mai ales cinstea de comandant împotriva turcilor, cu sfatul, înțelegerea și hotărârea tuturor creștinilor, de vreme ce ceilalți regi și principi catolici își petrec timpul numai în trândăvii sau în războaie civile* .

O, bărbat triumfal și victorios, care biruiși pe toți regii învecinați! O, om fericit, care te bucurași de toate darurile, câte natura altora numai în parte le dă: unii înțelepți și vicleni, alții viteji și drepți, alții iarăși cu noroc împotriva dușmanilor. Tu singur le avuși hărăzite toate laolaltă: drept-prevăzător, isteț, biruitor al tuturor dușmanilor! Nu degeaba trebuie socotit printre eroii secolului nostru.(Mocanu, 1981, p.148)

Pe planul relațiilor politice , Ștefan a avut două momente de maximă importanță, pentru destinul istoric al Moldovei și al Poloniei.

La 4 aprilie 1459, se semnează tratatul moldo-polon de la Overchelăuți, pe Nistru, încheiat ca urmare a atacurilor oştilor lui Ștefan cel Mare în sudul Poloniei. Se consemna încetarea stării de război dintre Moldova și Polonia, voievozii Rusiei mici și ai Podoliei se obligau să nu permită lui Petru Aron să se apropie de granița Moldovei decât până la Smotric, iar Ștefan recunoaște pe regele polon Cazimir al IV lea Jagello ca suzeran.Domnul Moldovei se obliga să restituie moșiile confiscate boierilor care vor veni în țară.Tratatul stipula și unele clauze cu caracter economic.(Giurescu, 1972, p.99)

Tot prin acest tratat, Moldova intra într-un nou sistem de alianțe, alături de uniunea Polono-Lituaniană, și Imperiul Otoman, împotriva regatului Ungariei și a Țării Românești.(Câmpeanu, 2022, p.74)
Către sfârșitul secolului al XV lea are loc un nou eveniment , care lega cele două state într-un sistem de vasalitate de prim rang în Evul Mediu.

În ziua de luni, 12 septembrie 1485, la amiază, în oraşul Colomeea, din Pocuţia poloneză, domnul Ţării Moldovei Ştefanşi boierii săi au depus jurământul de vasalitate faţă de regele Poloniei Cazimir IV Jagiełło.
Dar situația politică în sud estul european era oscilantă și complicată.De asemenea statutul politico-juridic internațional al Moldovei era într-un echilibru fragil. Și mai ales expus unor riscuri majore.

În 1485 ȘtefanVodă al Moldovei a abandonat alianța cu MatiaCorvinul, care încheiase pace cu Înalta Poartă în 1483 și, dintr-o eroare diplomatică, îi permisese lui Baiazid II să cucerească Chilia și Cetatea Albă. Voievodul Moldovei s-a întors la „opțiunea polonă”, potrivit expresiei inspirate a regretatului profesor Șerban Papacostea. Regele Cazimir IV era singurul suveran care putea să-i acorde lui Ștefan cel Mare ajutorul militar de care avea nevoie în lupta antiotomană, în general, și în recuperarea cetăților pontice, în particular. Ajutorul primit

de la rege a fost însă insuficient, iar raidurile repetate ale achingiilor otomani de la Silistra, în iarna dintre anii 1485 și 1486, l-au determinat pe Ștefan cel Mare să încheie pacea cu Baiazid II, în toamna anului 1486. Deși voievodul Moldovei a privit această înțelegere cu Înalta Poartă ca pe o situație intermediară, sperând reluarea cât mai curând a luptei antiotomane, deturnarea cruciadei din 1487 în favoarea intereselor imediate ale Poloniei l-a decepționat pe domnul de la Suceava,care și-a pierdut nădejdea într-un ajutor polon real. Încheierea păcii polono-otomane din anul 1489 a reprezentat ruptura definitivă dintre domnul Moldovei și regele Poloniei. Într-o primă fază, Ștefan cel Mare l-a angajat pe tâlharul Muha să întreprindă o serie de represalii împotriva provinciilor sud-estice al Poloniei, după care a intervenit diplomatic la papa Inocențiu VIII pentru a obține desfacerea jurământului de credință prestat regelui Cazimir la Colomeea în septembrie 1485. Se pare că voievodul Moldovei a primit în cele din urmă binecuvântarea solicitată sfântului părinte, pentru a se orienta din nou spre regele Ungariei.(Câmpeanu, 2022,p.

Un nou episod în relațiile moldo-polone are loc chiar la finalul secolului al XV lea.

În primăvara anului 1499, s-au întrunit la Cracovia reprezentanții Ungariei, Moldovei,Poloniei și Lituaniei pentru a încheia pacea și o alianță comună împotriva Imperiului Otoman.În cadrul acestei „conferințe internaționale" de pace, care a durat în totalitate cinci luni (aprilie-septembrie), au fost încheiate o serie de tratate de alianță, în urma căreia s-a construit un adevărat „bloc antiotoman'' al celor patru puteri din Europa răsăriteană , la care s-au adăugat Boemia,ca parteneră a Ungariei, și Țara Românească. Primul tratat de alianță a fost încheiat între Vladislav II și Jan Olbracht, repetându-l pe cel încheiat în vara anului precedent,cu specificarea că „aceste articole se consideră a fi încheiate în măsura în care cele care îl privesc pe voievod însuși voievodul Moldovei le va accepta''. Trimișii lui Ștefan cel Mare,boierii Hărman și Ivanco Isăescul, au tratat ratificarea acestui document,după clarificarea unor rezoluții, reformularea altora și introducerea unor clause noi.

În Moldova,domnul țării și-a convocat boierii la sfat la curtea domnească de la Hârlău. După multe tratative,în 12 iulie 1499, cancelaria domnească a emis varianta finală a tratatului de pace și de alianță dintre Ștefan cel Mare și Jan Olbracht, în slavonă și latină, cum au promis cei doi reprezentanți moldoveni la „congresul de pace'' de la Cracovia. Astfel ,pacea moldo-polonă a fost restaurată, în zece puncte: I. Jan Olbracht îl iartă pe Ștefancel Mare pentru toate nedreptățile și pagubele pe care i le-a pricinuit în războiul trecut și garantează domnului și urmașilor săi domnia nestingherită asupra Moldovei;la rândul său,domnul de la Suceava și fiul său Bogdan, împreună cu clerul,dregătorii și boierii Moldovei ,jură să dea uitării vechea dușmănie și să păstreze pacea perpetuă cu regale Poloniei și cu frații săi. II. Cele două părți se obligă să fie prieten prietenului și dușman dușmanului, formulă împrumutată, fără îndoială,din diplomația otomană. III. Regele și frații săi se obligă să nu adăpostească nici un pretendent la tronul Moldovei sau, dacă ar găsi un astfel de pretendent pe teritoriile lor, să-l alunge. Aceeași obligație și-o asumă și domnul de la Suceava, în cazul în care s-ar ivi în stăpânirile sale un pretendent la CoroanaPolonă. IV. Voievodul Moldovei se obligă să nu acorde azil politic fugarilor poloni și să-ialunge din țară pe toți cei care nu obțin iertarea regelui fie direct,fie chiar prin intermediul său. Aceleași obligații și le asumă și regale polon față de pribegii moldoveni. V. Atât regale Poloniei, cât și cel al Ungariei se angajează să-I acorde azil politic lui Ștefan cel Mare, familiei sale,averilor sale și boierilor care îl vor însoți, în cazul în care vor fi obligați să părăsească Moldova; de asemenea, cei doi suverani se obligă să-I acorde voievodului moldovean și loialilor săi, la nevoie, ospitalitate și ajutorul necesar pentru a-și recupera tronul. VI. Ștefan cel Mare se angajează să nu păgubească Regatul Polonnici cu vorba, nici cu fapta, și să-l informeze pe Jan Olbracht de orice acțiune dușmănoasă

îndreptată împotriva sa sau a regatului său. Suveranul polon îi promite voievodului moldovean să procedeze la fel. VII. Dacă Vladislav II și Jan Olbracht ar porni în persoană împotriva turcilor, Ștefan cel Mare se obligă să-I însoțească cu toate puterile sale,în persoană sau, dacă nu va putea lua parte personal la campanile sale ,îl va trimite pe fiul său Bogdan. Dacă regale Ungariei urma să treacă peste Țara Românească, regale Poloniei nu putea trece decât pe la Oblucița, altă rută nefiindu-I permisă fără acordul domnului de la Suceava. VIII. Până la viitoarea campanie,atât regale Ungariei,cât și cel al Poloniei sunt datori să-I acorde voievodului Moldovei ajutorul necesar împotriva turcilor,iar cel din urmă se obligă să-I informeze pe cei doi suverani în legătură cu toate mișcările strategice ale inamicilor necredincioși și,desigur,nu le va acorda acestora ajutor militar. IX. Cele două părți își garantau reciproc libera circulație a negustorilor,care erau datori să plătească doar vămile obișnuite, stabilite prin vechile înțelegeri. X. Nedreptățile și pagubele suferite de supușii poloni în Moldova vor fi judecate de staroștii din Cernăuți și Hotin,iar cele suferite de moldoveni în Polonia, de starostele din Camenița. La nevoie, regale Poloniei și domnul Moldovei vor constitui ,,comisii juridice'' mixte, formate din reprezentanți poloni și moldoveni,care să judece personal cazurile care depășesc competenențele celor trei staroști.

Martorii documentului sunt mitropolitul, episcopii de Roman și de Rădăuți, precum și mari boieri și dregători ai Moldovei, enumerați nominal.

Documentul, atât în varianta slavă cât și în variant latină, a fost sigilat atât de domnul țării cât și de toți martorii enumerați.În textul tratatului, pacea dintre Moldova și Regatul Poloniei părea de neclintit.(Câmpeanu, 2022, p.267-269)

Cu toate aceste reușite diplomatice , după moartea lui Ștefan cel Mare ,în anul 1504, conflictele dintre moldoveni și poloni vor continua.

Succesorul lui Ștefan, fiul său, Bogdan al IIIl ea, care a domnit între 1504 și 1517, va avea și el o relație politică cu numeroase oscilații. față de Polonia.

În momentul în care a luat domnia, a și avut motive de luptă cu polonezii: cerând mâna Elisabetei, sora regelui Poloniei, căruia îi dăruise și două cetăți, și fiind refuzat de două ori, Bogdan pustiește Polonia. În cele din urmă se convine asupra căsătoriei cu unele promisiuni favorabile in ceea ce privește catolicismul în Moldova (1506). Curând după aceea, regele Poloniei moare, iar succesorul acestuia nu mai aprobă căsătoria, ceea ce provoacă o serie de devastări reciproce[2], până la 4 octombrie 1509, când Bogdan al III-lea este învins pe Nistru, lângă Hotin și se face pace la 17 ianuarie 1510, iar Bogdan renunță la căsătorie în schimbul unor avantaje politico-economice. Tot în 1510, tătarii năvălesc in Moldova[3], pradă cumplit țara și iau cu ei 74 de mii de robi. În noiembrie 1510, Bogdan al III-lea preîntâmpină o nouă năvălire tătărească. Marele pericol reprezentat de tătari devine devastator în 1511 când aceștia ocupă țara. Polonezii, de frică, îi trimit ajutor și Bogdan îi lovește pe năvălitori în mai 1512.(wikipedia)

Ştefăniţă Vodă cel Tânăr a domnit în Moldova între 1517 şi 1527, devenind voievod al ţării la vârsta de 11 ani. El a avut relaţii tensionate cu Polonia şi cu Ţara Românească, deoarece pe teritoriul acestor state s-au adăpostit mai mulţi boieri care au vrut să-l trădeze. Nepotul lui Ştefan cel Mare preia frâiele ţării abia în anul 1522. Având vârsta de doar 16 ani, acesta a început să-şi arate nemulţumireafaţă de regele polon pentru că le-a permis mai multor boieri moldoveni trădători să se refugieze pe teritoriul statului polon.

Relaţiile dintre cele două ţări au devenit şi mai tensionate după ce regele Sigismund I al Poloniei s-a împotrivit căsătoriei dintre Ştefăniţă Vodă şi fiica sa. Totuşi, pericolul otoman face ca cele două state să fie aproape de a încheia o nouă alianţă, prin intermediul hatmanului Luca Arbore.

De frică să nu se alieze cu turcii, nobilii poloni au convins-o pe soţia sa să-l otrăvească, domnitorul murind la vârsta de 21 de ani.(Adevărul.ro)

Succesorul lui Ștefăniță, Petru Rareș a avut două domnii: prima între 20 ianuarie 1527 și 18 septembrie 1538 și cea de-a doua între 19 februarie 1541 și 3 septembrie 1546. Petru Rareș a fost foarte preocupat de apărarea hotarelor Moldovei, conștient fiind că de acest lucru depindea în ultimă instanță existența Moldovei, în condițiile în care Imperiul Otoman era în plină expansiune, iar statele din Europa de Sud-Est erau transformate în pașalâcuri.

De aceea, în 1529, el încheie cu sultanul Suliman al II lea, o capitulație, care la articolul V preciza:*,, Hotarele Moldovei se vor păstra neatinse în toată întinderea lor "*; iar la articolul XII se completa astfel:*,,Țara va fi apărată de Poarta Otomană în orice împrejurare neamul moldav va cere sprijinul și ajutorul său*"(Mocanu, 1981, p.154)

Domnitorul moldovean a ajuns la o stare de conflict cu Polonia, deoarece a ridicat deschis problema Pocuției. Chiar dacă a fost înfrânt la Obertyn în 1531,Petru Rareș a avut în continuare incursiuni în teritoriile poloneze. Victoria poloneză din această bătălie, va avea și ecouri internaționale , dar și o consecință neașteptată pentru Petru Rareș.Zece ani mai târziu, când domnitorul ghinionist avea să fie detronat la porunca sultanului otoman, înlăturarea lui a fost declarată drept o meritată pedeapsă pentru cineva care ,, l-a tulburat pe cel mai bun prieten al Porții, regele Poloniei".(Davies, 2014, p.142)

După moartea lui Petru Rareș, au urmat vremi de nesiguranță și de criză, care au dus țara la un pas de dezastru(Pop, 2018, p.18)
Cu domnia lui Petru Rareş se încheie o întreagă epocă a istoriei noastre, când românii, timp de peste două sute de ani se structurează temeinic pe plan intern, și se afirmă pe plan internațional.(Djuvara, 2013, p.145)

Deși au fost oscilante, contradictorii și preponderent conflictuale, relațiile politico-militare dintre Moldova și Polonia au totuși meritul de a fi marcat pozitiv epoca sfârșitului de secol al XV lea și începutului de secol al XVI lea, menținând un echilibru și un statut politico-juridic internațional bine reglementat prin acte diplomatice de prim rang-în condițiile epocii-cu atât mai important cu cât ascensiunea deosebită a Imperiului Otoman și atacurile permanente ale tătarilor, au pus la grea încercare Moldova , dar și celelalte state medievale românești, Țara Românească și Transilvania.

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ:

CÎMPEANU LIVIU -*Cruciadă împotriva lui Ștefan cel Mare-Codrii Cosminului 1497,* Editura Humanitas , București 2022

DAVIES NORMAN – *Istoria Poloniei de la origini până în 1795-vol I,* Editura Polirom, Iași, 2014

DJUVARA NEAGU -*O scurtă istorie ilustrată a românilor*- Editura Humanitas, București, 2013

GIURESCU C.CONSTANTIN (coord.)- *Istoria României în date,* Editura Enciclopedică Română, București 1972

IORGA NICOLAE – *Scrisori de boieri, scrisori de domni,* Ediția a 2 a, Vălenii de Munte, 1925 https://adevarul.ro/stiri-locale/suceava/

MOCANU CONSTANTIN (coord.)- *Crestomație de texte istorice,* Editura Didactică și Pedagogică, București, 1981

PASCU ȘTEFAN-*Istoria României-Compendiu,* Editura Didactică și Pedagogică, București, 1974 Ro.wikipedia

POP IOAN AUREL, BOLOVAN IOAN – *Marea Istorie Ilustrată a României și Republicii Moldova,* vol.3, Editura Litera, București-Chișinău, Ediția a 5 a, 2018

INFLUENȚE OCCIDENTALE ALE CULTURII ROMÂNEȘTI, SECOLELE XIV-XVI

Bibliotecar-profesor Cătălin Boboc
Master în Biblioteconomie și Știința Informării
Biblioteca Municipală „Ion Barbu" Câmpulung-Mușcel
Membru SȘIR, Filiala Mușcel

Așa cum afirmam în numărul anterior al revistei noastre, continuăm periplul nostru privind influențele culturii românești în context european. În acest număr abordăm câteva aspecte ale influențelor occidentale asupra culturii noastre în evul mediu, respectiv secolele XIV-XVI.

Principatele române au fost, încă de la întemeiere, zona de contact, de interacţiune a celor două culturi europene, occidentală şi răsăriteană[1]. Săpăturile de la biserica domnească din Curtea de Argeş au scos la iveală obiecte de artă care atestă o puternică influenţă apuseană, pătrunsă la noi prin intermediul Angevinilor maghiari, pe la sfârşitul secolului al XIII-lea şi începutul secolului al XIV-lea. O parte din instituţiile vechi româneşti arătau o strânsă legătură cu instituţiunile carolingiene. Patronul episcopiei catolice din Argeş, Vlaicu Vodă, întrebuinţa limba latină în cancelaria sa, aşa cum ne arată şi inscripţia de pe pecetea voievodală. Influenţa apuseană nu a fost mai accentuată în prima fază, nici în Ţara Românească, nici în Moldova, unde s-au întemeiat episcopii catolice, faţă de preponderenţa ascendentă a curentelor ce continuau să pătrundă din sudul Dunării.

Portretul lui Mircea de pe peretele mânăstirii Cozia, în care acesta apare îmbrăcat în hainele cavalerilor occidentali, are însă pe cap aşezată o coroană identică cu cea a împăraţilor din Constantinopol. Însemnele cu scutul şi crinul casei de Anjou, ce apăreau pe monede şi pe peceţile domneşti, n-au pătruns şi în peceţile boiereşti: splendorile curţilor ungare şi polone, ce au fost imitate de primii domni din cele două Principate, au fost înlocuite cu fastul exterior de la curtea din cetatea de la Constantinopol. Penetraţia occidentală, cu tradiţia feudală şi propaganda catolică, n-a fost nici adâncă, nici de lungă durată[2]. În lupta celor două biserici, cea ortodoxă răsăriteană, cu care s-a identificat încă de la început poporul român, a triumfat asupra bisericii catolice, care era a străinilor.

„Dacă românii n-ar fi avut nenorocirea să fie în drumul năvălirilor slavilor, dacă n-ar fi adoptat liturghia slavonă în Biserică şi în cancelaria domnească, în actele private, în cronici şi în literatură, nu s-ar fi ridicat un zid între români şi apusul Europei."[3]

Cu toate acestea au existat şi posibilităţi de cultură superioară în istoria românilor şi anume faptul că românii au avut, în Evul Mediu o cultură care nu era de dispreţuit. Au avut o bogată cultură populară, o artă bisericească, cu „un capitol evoluat şi original al artei bizantine", o organizaţie politică şi administrativă proprie şi originală, o literatură bisericească şi istorică de valoare[4].

Treptata scădere a cunoaşterii limbii slavone şi întrebuinţarea scrisului românesc, a însemnat şi declinul culturii mânăstireşti şi a culturii timpului de altfel. Pentru ca scrisul românesc să pătrundă şi în literatură, a fost necesar un impuls venit din afară. Apare astfel influenţa apuseană, care a pătruns în Ardeal, unde existau cărţi întregi tălmăcite în româneşte, timp în care în Principate erau foarte puţini cei care încercau să-şi aştearnă gândurile în limba părintească[5].

[1] Sextil Puşcariu, ***Istoria literaturii române vechi. Epoca veche***, Editura Eminescu, Bucureşti, 1987, p.19.

[2] *Ibidem.*

[3] P. P. Panaitescu, ***Introducere la istoria culturii româneşti***, Bucureşti, 1969, p. 13

[4] *Ibidem*, p. 15

[5] Sextil Puşcariu, *op. cit.* p. 53.

Creşterea numărului de documente româneşti de la sfârşitul secolului al XVI-lea din zona Ardealului, fac ca acestea să treacă munţii şi să se răspândească şi în Ţările Române. Biserica catolică ajungând la o putere extraordinară, a adus cu sine îndepărtarea de simplitate creştinească şi apăsarea greu de suportat a credincioşilor, totodată s-au ivit pe la sfârşitul evului de mijloc (sec XI-XIV), glasuri care protestau şi cereau o reformă a bisericii. Acest fapt a dus se pare, în a doua jumătate a secolului al XV-lea[6], la apariţia primelor traduceri de cărţi sfinte în limba română, deşi în Principate, sub influenţa slavismului şi a teologilor eruditi (învăţaţi) pe care-i adăpostea, nu erau admise cărţile bisericeşti scrise în română. Ele erau considerate ca potrivnice canoanelor, iar ardelenii husiţi nişte eretici[7].

Cunoscutul istoric şi filolog român P. P. Panaitescu ajunge la concluzia că românii n-au adoptat în totalitate cultura apuseană, „nu numai pentru că se ajunsese la forme superioare de manifestare, pe care societatea românească nu era încă aptă să le primească" dar şi pentru faptul că structura însăşi, tipul de cultură occidental „era străin de această societate românească"[8].

Cultura este în directă legătură cu formele sociale şi, fără evoluţia lor, ea nu se poate schimba, astfel cultura occidentală a fost la început o cultură a nobilimii independente feudale şi a oraşelor, timp în care la noi n-a existat această formă de nobilime. Boierii români au fost nişte „seniori ai pământului"[9], erau legaţi de agricultură, de pământ. Structura noastră socială nu permitea formele acestei culturi străine, deoarece „celula de bază a societăţii româneşti în Evul Mediu a fost, fără îndoială, satul sau obştea sătească"[10] şi nu oraşele mari şi luxoase, cu o burghezie rafinată şi bogată, de tip occidental.

Românii au avut o viaţă de tip rural, influenţa culturii apusene fiind scăzută, au existat totuşi în viaţa lor socială elemente mai evoluate, apropiate de formele de viaţă apuseană pe fondul de temelie al culturii răsăritene. Pe de altă parte, în măsura în care anumite forme de cultură apuseană erau potrivite sufletului românesc, ele au fost adoptate de români. Astfel, în secolul al XIV-lea, Curtea Domnească de la Argeş, îmbogăţită prin vămile comerţului regional, afişa moda apuseană prin paftaua din mormântul lui Radu Vodă zis Negru care era din aur cizelat, reprezentând un cavaler şi doamna lui în balconul unui castel feudal[11].

Un alt exemplu în acest sens, îl constituie tabloul votiv al lui Mircea de la Cozia. De altfel, au existat şi la noi (în epoca lui Radu Negru şi al lui Mircea cel Bătrân) pentru scurtă vreme însă, cavaleri români îmbrăcaţi în zale, care au luat parte la un turnir de la Buda, alături de cavalerii apuseni[12].

Paftaua de la Argeş

Aceste elemente apusene ale culturii noastre vechi, sunt importante deşi sunt excepţii în societatea românească medievală. Datorită caracterului rural al societăţii româneşti medievale ea se diferenţia de cultura occidentală de spirit orăşenesc sau curtean, fiindu-ne străină ca structură proprie.

Conform lui P. P. Panaitescu, în timp ce cavalerul şi curteanul sunt individualişti,

[6] *Ibidem*, p. 54.
[7] *Ibidem*, p. 56.
[8] P. P. Panaitescu, *op. cit*., p.18.
[9] *Ibidem*.
[10] Claudiu Neagoe, *Scurtă istorie a românilor (secolele XV-XVIII). Caiet de seminar*, Piteşti, 2005, p. 5.
[11] P. P. Panaitescu, *op. cit*., p.19.
[12] Apud P. P. Panaitescu, *Armata lui Mircea cel Bătrân*, în „*Convorbiri literare*", septembrie-octombrie, 1942 în idem, *Interpretări româneşti. Studii de istorie economică şi socială,* p. 19.

săteanul trăieşte în comunitate de muncă, fiind o parte a unui tot, trăieşte în comunitate şi prin comunitate. Orăşeanul care face negoţ şi afaceri e raţionalist, este dinamic în timp ce agricultorul e fatalist, intuitiv, static şi tradiţionalist. Sunt iată atâtea deosebiri între cultura Apusului şi cea a poporului nostru, nu de formă, ci de spirit, astfel în cazul în care n-ar fi existat niciodată, Bizanţul, slavii şi ortodoxia, noi nu puteam adopta cultura apuseană şi nu acestea sunt de vină că n-am adoptat-o.

Se poate afirma că a existat totuşi influenţă apuseană, prin răspândirea de cărţi tipărite în româneşte, în secolul al XVI-lea, intermediari fiind nemţi şi maghiari din Ardeal, care au căutat să câştige interesul românilor transilvăneni. Astfel, în anul 1544 saşii din Sibiu au tipărit probabil cu slove aduse din Târgovişte de la tipograful Ljubavici, un *Catehism* în limba română[13]. Se pare că acesta a fost începutul tipăriturilor în limba română, neexistând nici un exemplar însă din această carte pentru mărturie. Tot saşii, mai ales cei din zona Braşov unde deţineau o tipografie şi o fabrică de hârtie, au fost cei care au răspândit prin tipar cărţile bisericeşti, iar datorită relaţiilor comerciale cu Ţara Românească, a fost posibilă difuzarea lor şi în această zonă.

Ţara Românească a intrat începând cu anul 1324, în sfera de influenţă politică şi confesională a coroanei ungare. La 1 februarie 1327, Papa Ioan al XXII-lea trimitea voievodului Basarab o scrisoare în care îl numea pe acesta „principe catolic preacucernic"(princeps devotus catholicus) şi lăsa în grija sa pe toţi dominicanii din fosta episcopie cumană (civitas Milcoviae) şi din toată „Terra Transalpină"[14].

Astfel, cea mai numeroasă şi influentă comunitate catolică din Ţara Românească se afla în Muntenia, mai precis la **Câmpulung**, în jurul centrelor ecleziastice Cloaşterul şi Bărăţia. Însă din timpul interregnului maghiar, din anii 1301-1308, **Câmpulungul** trecuse sub controlul voievodului Basarab. După câştigarea independenţei, în urma victoriei de la 1330 (victoria de la Posada), stabilirea capitalei la **Câmpulung** a fost „firească şi necesară" ca urmare a ponderii sale demografice şi a importanţei geo-strategice[15]. Atât Basarab (1310-1352), cât şi urmaşul său Nicolae Alexandru (1352-1364), au ocrotit şi încurajat comunitatea câmpulungeană.

Avea să se producă însă o ruptură în relaţiile româno-maghiare, către 1359, prin orientarea tot mai evidentă a voievodului Nicolae Alexandru spre Patriarhia de la Constantinopol şi implicit spre Bizanţ, dată la care s-a înfiinţat şi prima mitropolie a Ţării Româneşti, la Curtea de Argeş. Această acţiune a avut o triplă semnificaţie: religioasă, politică, juridică dar şi culturală. Extinderea ariei scrisului la nord de Dunăre şi la sud de Carpaţi a fost legată, aşa cum afirma Bogdan Murgescu, de „activitatea bisericească, nevoile statului şi viaţa orăşenească"[16], chiar dacă în spaţiul românesc scrisul a apărut mult mai târziu decât în Occident.

Din punct de vedere arhitectural, a existat în spaţiul românesc, influenţa stilurilor apusene, stilul romanic (sec. IX-X) şi cel gotic (sec. XII-XIII). Cel mai important complex arhitectural din Ţara Românească, cel puţin pentru Evul Mediu dezvoltat rămâne cel de la **Câmpulung-Muscel**, unde, înainte de 1300, exista o „măreaţă şi foarte frumoasă"[17] biserică domnească, zisă a lui Negru Vodă datând de la jumătatea secolului al XIV-lea precum şi două lăcaşuri de cult catolic, **Bărăţia** şi **Cloaşterul**, datând din prima jumătate a secolului al XIV-lea.

---

[13] Sextil Puşcariu, *op. cit*. p. 59.
[14] *DRH, D. Relaţiile între Ţările Române, Volumul I (1222-1456)*, volum întocmit de Ştefan Pascu, Constantin Cihodaru, Konrad G. Gündisch, Damaschin Mioc, Viorica Pervain, Ed. Academiei, Buc., 1977, p. 39-40.
[15] Dinu C. Giurescu, *Ţara Românească în secolele XIV şi XV*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1973, p. 45.
[16] Bogdan Murgescu, *Istorie românească-istorie universală (600-1800)*, ediţia a II-a, Editura All, Bucureşti, 1999, p. 59.
[17] *Istoria Ţării Româneşti. Letopiseţul Cantacuzinesc* ediţie critică de C. Grecescu şi D. Simonescu, Editura Academiei, Bucureşti, 1960, p. 1-2.

Ceea ce ni se potrivea din cultura occidentală am adoptat la timp în tot Evul Mediu; aşadar nu se poate afirma că slavonismul ar fi provocat ruperea noastră de moştenirea latină. Nu se poate învinui civilizaţia de stil patriarhal slavo-bizantin că ar fi cauza întreruperii civilizaţiei romane de stil orăşenesc şi imperial, când de fapt civilizaţia antică a dispărut în toată Europa, renăscându-se mult mai târziu, în forme schimbate, în Apus, sub influenţa unor factori sociali şi politici care au lipsit la noi[18]. Este recunoscut așadar faptul că anumite forme ale culturii superioare au influenţat şi rămas în organizaţia noastră socială: limba noastră, numele nostru, anumite aptitudini de ordine socială, o anume ordine fastă a vieţii, toate acestea înseamnă o moştenire spirituală mai adâncă decât formele exterioare ale culturii.

Valorile morale fac oamenii mai fericiţi decât cele materiale, iar o cultură care se adaptează nevoilor sufleteşti ale neamului întreg, într-un anumit stadiu al evoluţiei sale reprezintă un bun spiritual, pe care noi toți trebuie să-l respectăm cu sfințenie și să-l ducem mai departe cu demnitate.

---

[18] Potrivit lui P. P. Panaitescu „cultura apuseană avea un caracter tehnic şi orăşenesc pe care poporul român n-a putut-o adopta şi înţelege, veacuri întregi, nu pentru că slavonismul (bizantinismul popular) ar fi fost un zid între noi şi Occident, ci pentru că nu era în spiritul societăţii noastre româneşti", în idem, *op. cit*, p. 28.

CÂMPULUNG 1858

Prof. Adrian Săvoiu
Câmpulung Muscel

Calea însemnărilor de călătorie – deschisă de Nicolae Milescu Spătarul şi mai apoi de iluministul Dinicu Golescu – au urmat-o la mijlocul secolului al XIX-lea unii dintre cei mai importanți scriitori ai noștri, precum Mihail Kogălniceanu, Costache Negruzzi, Grigore Alexandrescu, Dimitrie Bolintineanu, Nicolae Filimon ori Ion Codru-Drăguşanu.

Un călător cel puţin la fel de pasionat ca aceștia a fost pașoptistul Alexandru Pelimon (1822-1881), autor prolific, popular în epocă, uitat însă astăzi. Fiu al unui comerciant bucureştean, ocupând diferite slujbe ca „amploaiat“, hărţuit de greutăţi materiale şi de „grele nenorociri“ în familie, Alexandru Pelimon ne-a lăsat în cartea sa *Impresiuni de călătorie în România*, publicată în anul 1858, o frescă vie a oraşului Câmpulung şi a împrejurimilor sale.

Pe jos, de la București la Câmpulung

Volumul lui Alexandru Pelimon denotă impresiile unui veritabil turist, care îşi ia rolul foarte în serios. Cât de modern gândea acest iubitor al naturii, care vară de vară mergea în călătorie pe jos, cu „sacul în spate“ şi cu o ghioagă straşnică în mână, reiese din ceea ce scrie în chiar debutul cărţii:

Mă mir prea mult de ce boierii, propietari de moşii, iubesc vara a şedea în Bucureşti? cum dumnealor iubesc atât de mult uruitul trăsurilor, preumblarea de la Şosea ca şi pe alte uliţi ale Bucureştilor, totdeauna în pulbere şi-n trăsură; de ce n-ar fi iubind să viziteze în acest timp muntele şi câmpia, locurile de pe Dâmboviţa, pe Argeş şi Râul Doamnei, pe Olt şi mai încolo.

Urmărind însemnările din volumul *Impresiuni de călătorie în România*, cititorul află că Pelimon pleacă pe 16 iulie 1858 din Bucureşti, la *orele trei şi jumătate, foarte de dimineaţă*, și iese din oraş prin bariera de la Podul Mogoşoaiei. Este însoţit de un oarecare Niţă, *un june grănicer din satul Vişoi, mai din sus de Câmpulung,* care – potrivit mărturisirii sale – era *cel mai frumos june ţăran ce au putut vreodată a vedea ochii mei*. După ce trece de lunca Bucureştiului, străbate satul Boteni, apoi Podul Bărbierului (azi comuna Răcari) pentru a intra în lunca din Conţeşti, un loc deschis de unde *încep a se zări Carpaţii către nord, întocmai ca nişte cetăţi de fier şi de aramă.*

A doua zi călătorul trece prin lunca Mătăsarului, Găeşti şi Leordeni. În cea de-a treia, lasă Goleştiul şi Piteştiul *tot la mâna stângă,* urmează *calea cea oarecum gloduroasă pe sub dealuri* și depășește confluenţa Râului Doamnei cu Argeşul. Pentru că ziua este trecută de jumătate, Pelimon grăbeşte paşii ca să iasă în *drumul cel mare pe unde umbla lumea care se ducea la târgul de Sânt Ilie*. Aici - observă el - peisajul se schimbă brusc: căruțe încărcate cu tot felul de mărfuri, oameni povestind sau cântând, o animaţie neaşteptată, toate dau impresia că se apropie o mare sărbătoare. Noaptea călătorul rămâne la *poşta Livezeni, cea mai din urmă până la Câmpulung.*

Cum era oraşul Câmpulung în 1858

Capitolul dedicat de Alexandru Pelimon Câmpulungului, vechea reşedinţă domnească, începe cu descrierea situării geografice, pentru a trece apoi la partea istorică. Oraşul, care *se află închis între nişte dealuri foarte măreţe,* cuprinde *mai multe monumente istorice şi admirabile*; linii paralele îi formează uliţele şi nu-i lipsesc casele frumoase şi nici *bărbaţi ce merită toată lauda*. Câteva monumente îi atrag atenţia: *monastirea cea edificată de un Radu voievod şi-apoi prefăcută de Matei-Vodă Basarab*, mica bisericuţă a lui Negru-Vodă (despre care Pelimon consideră că *prin descălicarea sa aici întâi, puse întâia piatră pentru fundare Principatului României*), precum şi Bărăţia.

Deşi *dotat de la natură cu o poziţiune foarte avantagioasă pentru menţinerea curăţeniei*, oraşul Câmpulung nu îi pare chiar salubru. Casele ar trebui clădite după o concepţie arhitectonică mai riguroasă, canalul din mijlocul pieţei *s-ar cădea să fie construit din piatră*, şcoala este cam dărăpănată, lipseşte un *stabiliment de educaţie* pentru fete. Călătorul consideră că nu numai municipalitatea Câmpulungului, ci şi a oricărui oraş mai însemnat din România, ar trebui să fie mult mai interesată de existenţa şcolilor, a şoselelor, a spitalelor, a bibliotecilor ori a *stabilimentelor ajutătoare pentru săracii neputincioşi, cât şi pentru orfani*.

Alexandru Pelimon ajunsese în Câmpulung pe 19 iulie 1858, după ce vizitase castrul roman numit de locuitorii din jur „Jidova“ sau „Cetatea jidovilor“. Prima impresie despre oraş, calificată drept *teribilă* şi despre care crede că o va ţine minte toată viaţa, este legată de bâlciul de Sf. Ilie. Dovadă a unei intense vieţi comerciale, „Sborul lui Sf. Ilie“, desfăşurat anual între 17 şi 27 iulie, aducea la Câmpulung numeroşi negustori ale căror mărfuri se schimbau cu produsele locale. Chiar secretarul lui Constantin Brâncoveanu, Anton Maria del Chiaro Fiorentino, îl menţionează în călătoria sa prin Câmpulung.

Prin cele relatate despre bâlci, Pelimon ne lasă un viu şi pitoresc tablou de epocă, dovedind o impresionantă forţă descriptivă şi, în acelaşi timp, calităţile unui stilist ce are meşteşugul de a alcătui ample perioade. Scriitorul află la Câmpulung o mulţime pestriţă care foieşte în jurul prăvăliilor unde călătorul nostru, destul de umblat de altfel, observă *fel de fel de lucruri ciudate şi curioase*. Aici îşi întretăiau drumurile ţărani, femei, copii, cercelari, negustori, mămulari, copăieri, *oameni d-ai poliţiei şi d-ai cârmuirii care priveghiau*, dar şi băcani, boieri, dame, domnişori *atât d-aci din oraş, cât şi din alte părţi*. Se cumpărau din bâlci *surtucul de modă, mănuşi glasé şi fracuri cu coadele lungi*, şepci şi paltoane, cât şi *cojocul şi căciula de oaie a ţăranului, peşchirul sau mărama cea albă*. Totodată, prin târg puteau fi zărite *dame ce purtau pălării amazoane, cu horbotă neagră pâmprejur şi maniind cochetăria cea mai esantrică*.

La „Sborul lui Sf. Ilie“ se vindeau de toate, funii şi păcură, coase şi opinci, lulele şi brânză în coşuleţe, se juca *uite popa!... nu e popa!* (şi nu era greu a pierde la joc agoniseala unui an întreg!), se bătea cartea la stos prin cafenele. Dar cea mai mare căutare o avea ruleta, căci aici se îngrămădeau cei mai mulţi, atraşi de strigătul *La un gologan, cinci!... la un gologan, cinci!* al neguţătorului cu *rolina*. Deşi oprită de *condica penală,* ruleta rămânea unul dintre punctele de atracţie ale bâlciului.

Cât de mare era aglomeraţia din Câmpulung în zilele târgului o denotă şi faptul că Alexandru Pelimon, care sosise în oraş cam pe la *toaca popilor,* nu găsește niciun loc unde să înnopteze, de vreme ce *toate camerile de pe la hanuri se aflau prinse*. Dar cum prin aceste locuri se găsesc *bărbaţi lăudabili*, călătorul rămâne peste noapte la *domnul Florentie, revizorul şcoalelor comunale din acest district,* care astfel face prin acest gest dovada ospitalităţii locale.

A doua zi, mergând spre dealul Flămânda, care *domină ca o citadelă tot oraşul*, cu scopul de a vizita mica biserică aflată acolo, Pelimon observă că toţi sătenii şi sătencele ce se îndreaptă către Câmpulung sunt îmbrăcaţi în straiele de sărbătoare ale portului local. El remarcă în mod deosebit frumuseţea costumului naţional al tinerelor fete: ie cu fluturi şi cusături cu arnici de toate culorile, cojocel subţire, catrinţă cu picăţele ca a bărbaţilor, dar cu marginile ceva mai înguste.

Aceste frumoase fete unesc atâtea calităţi şi atâta gust în ceea ce priveşte portul lor, încât – scrie călătorul – *damele capitalelor, fără supărare!... cu toată silinţa ce o pun ca să concure prin moda de la Paris şi altele, rămân, e adevăr, cam învinse şi nu pot tăgădui înseşi dumnealor că dau premiuri necontestabile astor fiice de la Carpaţi!*

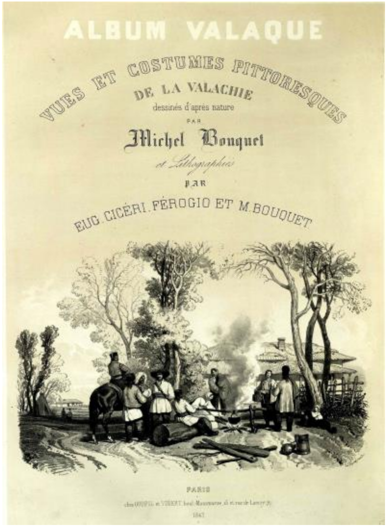
Explorarea împrejurimilor Câmpulungului

În zilele următoare, atras de farmecul împrejurimilor, Alexandru Pelimon se îndreaptă spre nord și ajunge la Rucăr, un sat

ocolit de munţi şi stânci de piatră foarte râpoase. Aici este întâmpinat de localnicul P. Rucăreanu, la care va rămâne peste noapte. Peste o zi caută oameni şi cai pentru o excursie la Dâmbovicioara. Iese din Rucăr, admiră spre nord-vest *Piatra lui Crai* unde se află aşezată linia de pază a pichetelor de graniţă dintre Muntenia şi Transilvania, iar la jumătatea zilei depăşeşte punctul de pază de la Podul Dâmboviţei şi apucă la stânga. Trece puntea din grinzi de brad peste Dâmboviţa, lasă în urmă nişte colţi de piatră între care se află un turn de cetate despre care mărturiseşte că nu există date prea sigure, merge pe un drum ce şerpuieşte pe sub *nişte stânci mari atârnate* şi cu făclii de ceară intră în peştera Dâmbovicioara unde, precum alţii înaintea sa, îşi lasă însemnat numele pe un perete, conform unui obicei păstrat din păcate şi astăzi. La întoarcere, o ia pe alt drum, *o cale spre dreapta, către Valea Muierii*, se opreşte la cetatea de lângă Podu Dâmboviţei *întărită cu un mur de piatră tras până-n culmea dealurilor învecinate*, cetate pe care o găseşte complet ruinată, plină de plante, ierburi şi muşchi.

Călătorul pleacă apoi spre Dragoslavele şi *la unsprezece ore din noapte* trage la un birt din faţa schitului Nămăeşti. A doua zi, ascultă *sfântul oficiu* la biserica din piatră a schitului, urcă la maica stariţă, doamna Elisabeta, unde discută despre legenda descoperirii schitului de un păstor, despre icoana foarte veche ce s-a găsit aici şi pe care o aseamănă cu icoana de la Mănăstirea dintr-un Lemn. În continuare coboară spre Câmpulung şi ajunge la timp pentru ca să petreacă o seară la teatru, unde se reprezintă piesa *Doi morţi vii* de Vasile Alecsandri. Spectacolul nu-l încântă în mod deosebit, dar laudă *nobilul simţimânt* al lui T. Rucăreanu şi C. D. Aricescu, *cei ce cu destule anevoinţe şi precât îi iertă puterile, înălţară muzelor acest templu*. În ziua de 25 iulie 1858, așadar după o săptămână, călătorul îşi ia rămas bun de la Câmpulung.

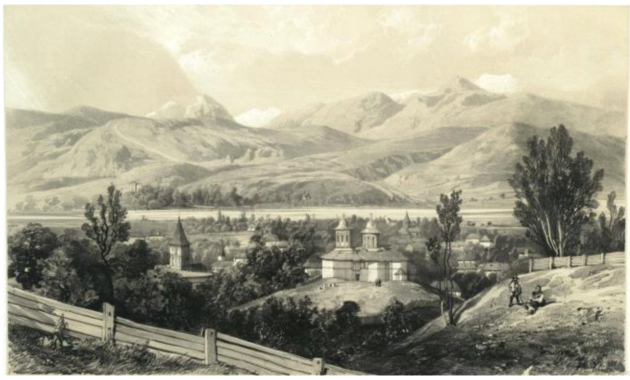
Nu trebuie să căutăm mari adâncimi literare în paginile lăsate de Alexandru Pelimon, într-o epocă în care cititorul era mai puţin atent la calitatea scrisului. Totuși, *Impresiunile de călătorie în România* rămân lăudabile atât prin aspectul documentar, cât și prin elanul, pasiunea şi strădania acestui peregrin din zorii literaturii de călătorie româneşti.

1. album-valaque-de-michel-bouquet-1843-2

2. Michel Bouquet_in-curtea-manastirii-campulung

3. Michel Bouquet_ vedere-spre-coasta-de-nord-campulung

O CRONOLOGIE A PREFECȚILOR JUDEȚULUI MUȘCEL (1859-1949)

dr. Aurel RADU
Arhivele Naționale - Serviciul Județean Argeș

Ministerul de Interne a publicat o serie de volume, adevărate rarități bibliografice, referitoare la activitatea și personal său, astfel că o listă a prefecților (de județ și de poliție) din județul Mușcel pentru perioada 1859-1899 a fost publicată la cumpăna secolelor XIX-XX (Anexa **1**).

Lista cuprinde pentru cele patru decenii, nu mai puțin de 42 de prefecți care au condus județul Mușcel. În medie, în fiecare an a fost numit în funcție cel puțin un prefect, însă au existat ani în care erau chiar mai mulți (trei în 1860, patru în 1876, trei în 1893), fapt care reflectă o instabilitate administrativă județeană și chiar națională. Câțiva prefecți, nu mulți, reușesc să se mențină în funcție mai mult de un an, unii chiar cu reveniri în funcție, destul de consistente: Tache Rucăreanu (1860-1863), Scarlat Trăsnea (1867-1869, 1881-1883), Ilie Iacovache (1872-1876), C. Nicolau (1877-1879, 1896-1899), Petre Pârâianu (1879-1881), S. Teodorescu (1884-1886) și N. Popescu (1889-1891).

În fondul documentar-istoric al Ministerului de Interne aflat la Serviciul Arhive Naționale Istorice Centrale (SANIC) din București se păstrează un registru care conține înscrieri privind numirea și ieșirea din funcție pentru prefecții de județe din țară. Acest registru cuprinde date referitoare la prefecții din perioada 1907-1949. În această perioadă de 42 de ani s-au succedat alți 33 de prefecți (Anexa **2**)[1].

Informații biografice despre prefecții mușceleni se regăsesc inclusiv în dosarele de numire în funcție care se află în fondul arhivistic al Ministerului de Interne, precum și în fondul arhivistic al Prefecturii Mușcel aflat la Serviciul Județean Argeș al Arhivelor Naționale (SJAN) din Pitești. Numirea sau după caz revocarea din funcție a prefectului se făcea prin decret publicat în „Monitorul Oficial”, însă în lipsa unui instrument de lucru sau a unor copii digitale, verificarea tuturor decretelor în această publicație oficială a statului devine o sarcină imposibilă. Reconstituirea biografiilor prefecților reprezintă o provocare istoriografică deschisă.

Registrul de arhivă menționat anterior simplifică foarte mult reconstituirea cronologiei prefecților care au fost în fruntea județului Mușcel în perioada 1907-1949 (**2**). Se observă o mai bună stabilitate în funcție, întrucât câțiva prefecți s-au menținut în funcție perioade compacte: Tiberiu Cocăneanu (1907-1910), Grigore Andreescu (1910-1912), Nicolae Crasan (1912-1914), I. Giurculescu (1914-1918), Nicolae D. Nicolau (1922-1926, 1933-1935), Alex. Mușetescu (1928-1930), Gh. Ionescu Baștea (1935-1937), Matei Velcescu (1938-1940) și Teodor Nicolau (1942-1944). Au existat și ani de instabilitate, ani de război, astfel că în 1918 au fost numiți trei prefecți, iar în 1940 alți trei prefecți.

Din păcat nu am identificat o listă cu prefecții numiți în intervalul 1899-1907 (opt ani). În mare, cronologia prefecților mușceleni se întinde pe o perioadă de un veac, în care au fost peste 75 de mandate distincte.

Vechea structură administrativ-teritorială a județului Mușcel a fost desființată prin reforma administrativă din 1950, când s-a trecut la o nouă organizare după model sovietic, pe regiuni și raioane. Cu această ocazie, inclusiv funcția de prefect a fost desființată, fiind reintrodusă prin legislația din 1990.

[1] SANIC, Ministerul de Interne, Administrația de Stat, Personal, Județul Mușcel, registru nr. 2/1934, f. 115.

ANEXĂ
1.

Indicarea cronologică a prefecților
(de județ și de poliție),
de la 1859 până la 1899

JUDEȚUL MUȘCEL[2]

Nr. crt.	Numele și prenumele	Data numirii în funcție		
		Anul	Luna	Ziua
1.	**Pandele Rucăreanu**	1859	Februarie	14
2.	**Tache Rucăreanu**	1859	Februarie	24
3.	**C. Ciocârlan**	1860	Mai	4
4.	**Căpit. C. Mateescu**	1860	Iunie	25
5.	**Tache Rucăreanu**	1860	August	18
6.	**Toma Furduescu**	1863	Martie	8
7.	**C. Dragnicescu**	1864	Ianuarie	30
8.	**Nicolae Iacovache**	1865	Martie	28
9.	**Vasile Bucșănescu**	1865	August	24
10.	**Mihail Rucăreanu**	1866	Februarie	28
11.	**Scarlat Trăsnea**	1867	Septembrie	12
12.	**Ioan I. Rudeanu**	1869	Februarie	7
13.	**Gr. St. Bilciurescu**	1870	Noiembrie	12
14.	**Toma Furduescu**	1870	Decembrie	31
15.	**O. Rudeanu**	1871	Martie	21
16.	**D. Rizu**	1871	Noiembrie	18
17.	**Ilie Iacovache**	1872	Noiembrie	1
18.	**A. Trișcu**	1876	Mai	4
19.	**D. Brătianu**	1876	Iunie	16
20.	**A. Trișcu**	1876	August	19
21.	**I. Furduescu**	1876	Septembrie	29
22.	**R. Fărcăşanu**	1877	Februarie	21
23.	**C. Nicolau**	1877	Decembrie	16
24.	**Petre Pârâianu**	1879	Octombrie	23
25.	**Scarlat Trăsnea**	1881	Iunie	23
26.	**George Boianu**	1883	Octombrie	22
27.	**Const. Cotescu**	1884	Februarie	6
28.	**S. Teodorescu**	1884	Martie	13
29.	**Luca Ionescu**	1886	Octombrie	18
30.	**D. Micescu**	1887	Martie	11
31.	**C.P. Filitis**	1888	Aprilie	11
32.	**N. Popescu**	1889	Iulie	6
33.	**C. Stoenescu**	1891	Noiembrie	7
34.	**A. Fochide**	1891	Noiembrie	15
35.	**A. Râmniceanu**	1892	Ianuarie	4
36.	**H. Zlatian**[3]	1893	Octombrie	15
37.	**Radu Văcărescu**	1893	Noiembrie	18
38.	**D. Catargi**	1893	Decembrie	13
39.	**D. Filitis**	1895	Octombrie	13
40.	**T.T. Vasiliu**[4]	1896	Mai	25
41.	**C. Nicolau**	1896	Iunie	25
42.	**General G. Tamara**	1899	Aprilie	12

[2] Listă tipărită, p. 425-426.

[3] Provizoriu, Directorul Prefecturii Muscel.
[4] Provizoriu, Directorul Prefecturii Mușcel.

2.

Extras din registrul de arhivă

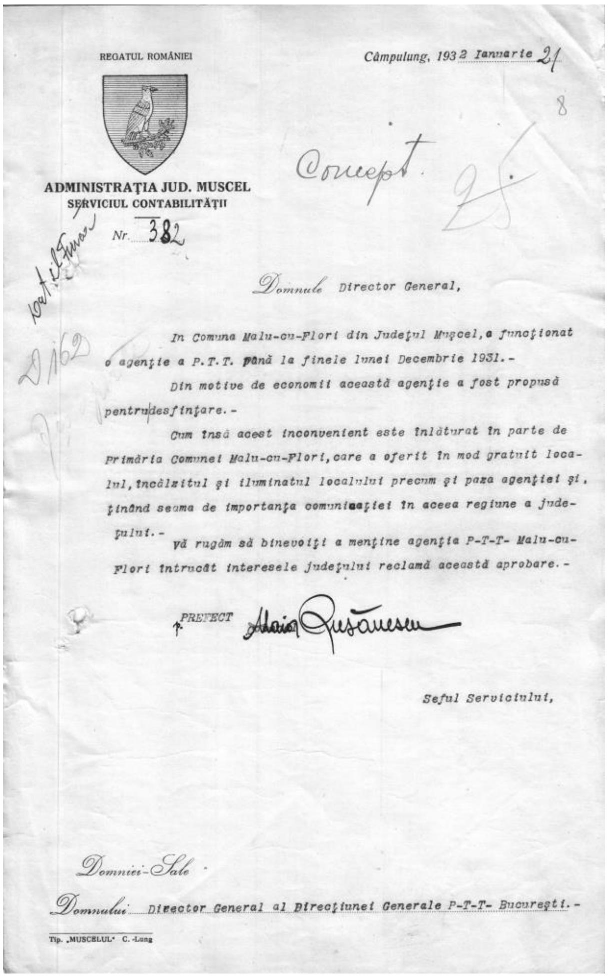
JUDEȚUL MUȘCEL

Numele și prenumele	Nr. act de numire	Data numirii în funcție			Data ieșirii din funcție			Observații
		Anul	Luna	Ziua	Anul	Luna	Ziua	
Maior Tiberiu Cocăneanu	Numit, DR 1291	1907	Martie	12	1910	Decembrie	30	Demisionat
Grigore Andreescu	Numit, DR 4027	1910	Decembrie	30	1912	Octombrie	17	Demisionat
Nicolae Crasan	Numit, DR 4404	1912	Octombrie	17	1914	Ianuarie	8	Demisionat
I.Giurculescu	Numit, DR 86	1914	Ianuarie	8	1918	Aprilie	1	Demisionat
Gh. Andreescu	Numit, DR 972	1918	Aprilie	28	1918	Octombrie	28	Lăsat în disp.
N.M. Ghițescu	Numit, DR 3191	1918	Octombrie	29	1918	Decembrie	21	Demisionat
Nicolae Paul	Numit, DR 3806	1918	Decembrie	21	1919	Octombrie	6	Demisionat
Ion Aronescu[1]	Delegat, DR 4232	1919	Octombrie	6	1919	Decembrie	31	Demisionat
Ion Ionescu	Înaintat, DR 5463	1919	Decembrie	31	1920	Martie	15	Demisionat
Lt.Col. Savian M. Bădulescu	Numit, DR 1142	1920	Martie	15	1920	Octombrie	4	Demisionat
Nicolescu Docsache N.	Numit, DR 4229	1920	Octombrie	21	1921	Decembrie	22	Demisionat
Anastasescu Ghica N.	Numit, DR 5595	1921	Decembrie	31	1922	Ianuarie	19	Demisionat
Nicolau D.N.	Numit, DR 384	1922	Ianuarie	26	1926	Martie	31	Demisionat
Iacomin Eduard	Numit, DR 1710	1926	Martie	31	1927	Iunie	5	Demisionat
Nicolau Nicolae	Numit, DR 2139	1927	Iunie	22	1928	Noiembrie	10	Demisionat
Mușetescu Alex.	Numit, DR 2787	1928	Noiembrie	13	1930	Ianuarie	1	Trecut în alt post
Vlădescu A. Dumitru	-	1930	Februarie	12	1931	Aprilie	16	Demisionat
Col. Gr. Grecescu	Numit, DR 1394	1931	Aprilie	24	1932	Iunie	7	Demisionat
Ion Stroescu	Numit, DR 1933	1932	Iunie	10	1932	Septembrie	20	Demisionat
Pr. Nicolae Mănescu[2]	-	1932	Septembrie	20	1933	Noiembrie	13	Demisionat
Nicolae D. Nicolau	Numit, DR 2942	1933	Noiembrie	15	1935	Septembrie	15	Demisionat
Ionescu Baștea Gh.	Numit, DR 2121	1935	Septembrie	15	1937	Noiembrie	23	Demisionat
Const. Olaru	Numit, DR 4325	1937	Decembrie	28	1938	Februarie	10	Demisionat
Col. Velcescu Matei	Delegat, DR 4623	1938	Februarie	10	1940	Iunie	6	Încetat delegația
Vlădescu Dimitrie	Delegat, decret 5669P	1940	Iunie	6	1940	Iulie	6	Încetat delegația

[1] Judecător de Instrucție (n.a.)
[2] Licențiat în Teologie, Licențiat în Drept (n.a.)

Col. Ion Alexandru	Delegat, decret 7071P	1940	Iulie	6	1940	Septembrie	20	Încetat delegația
Gălășeanu Paul	Numit, decret 3201	1940	Septembrie	20	1941	Ianuarie	21	Înlocuit
Col. Voinescu Dumitru	Delegat, decret 168	1941	Ianuarie	23	1942	Februarie	25	Încetat delegația
Gen. rez. Nicolau Teodor[3]	Numit, decret 592	1942	Februarie	25	1944	Octombrie	6	Încetează funcția de prefect
Col. magistrat Constantinescu Ion	Delegat, decret 1831	1944	Octombrie	6	1945	Martie	19	Demisionat
Av. Napotescu Ioan	Numit, decret 782	1945	Martie	19	1946[4]	Septembrie	10	Demisionat
Minculescu Nicolae[5]	Delegat, decret 33180	1946	Septembrie	10	1946[6]	Noiembrie	10	Încetează delegația
Vasilescu Iulian	Numit, decret 38426A	1948	Noiembrie	10	-	-	-	

SANIC, Ministerul de Interne, Administrația de Stat, Personal, Județul Mușcel, registru nr. 2/1934, f. 115.

REGATUL ROMÂNIEI

Câmpulung, 1932 Ianuarie 21

8

ADMINISTRAȚIA JUD. MUSCEL
SERVICIUL CONTABILITĂȚII
Nr. 382

Concept.

Domnule Director General,

In Comuna Malu-cu-Flori din Județul Mușcel, a funcționat o agenție a P.T.T. până la finele lunei Decembrie 1931.-

Din motive de economii această agenție a fost propusă pentru desfințare.-

Cum însă acest inconvenient este înlăturat în parte de Primăria Comunei Malu-cu-Flori, care a oferit în mod gratuit localul, încălzitul și iluminatul localului precum și paza agenției și, ținând seama de importanța comunicației în acea regiune a județului.-

vă rugăm să binevoiți a menține agenția P-T-T- Malu-cu-Flori întrucât interesele județului reclamă această aprobare.-

p. PREFECT Maior Rusănescu

Șeful Serviciului,

Domniei-Sale

Domnului Director General al Direcțiunei Generale P-T-T- București.-

Tip. „MUSCELUL" C.-Lung

1932 ianuarie 21. Document emis de Prefectura Județului Mușcel prin care s-a propus desființarea agenției P.T.T. din comuna Malu cu Flori (azi în județul Dâmbovița), în contextul restrângerilor bugetare din perioada marii crize economice (1929-1933). Documentul a fost semnat de maiorul Rusănescu, înlocuitor al prefectului Colonel Gr. Grecescu (conform anexei 2). În antet se află stema județului Mușcel.

Sursa: SJAN Argeș, Prefectura Mușcel, dosar nr. 137/1932-1933, f. 8.

[3] Acordat prima gradație pe 25.02.1944, decret 19056 din 24.03.1944 (n.a.)
[4] Decret 2544.
[5] Numele este suprascris. Rândul a fost barat. Textul barat: Prof. Patraulea Ilie, numit decret 2277/1946 iulie 22; 1957/1948 noiembrie 24.
[6] Decret 1446.

STÂLPUL CARE URCĂ PĂMÂNTUL LA CER

Pr. Gheorghe Cîrstina
Dragoslavele, jud. Argeș

Rezumat

Lucrarea reprezintă o scurtă incursiune în lumea simbolurilor funerare milenare românești, păstrate încă în anumite zone necercetate temeinic. Zona descoperită de noi este cimitirul parohiei Surlari, unde stâlpul funerar fascinează încă prin forma și simbolistica lui, vrând parcă să transmită un mesaj civilizației contemporane.

Omul vechi căuta să exprime că e conștient de ființa sa cosmică și că viza atât planul orizontal cât și pe cel vertical.

Cuvinte cheie: *simboluri funerare milenare, stâlp funerar, reminiscențe dacice, simboluri vechi, artă neolitică funerară, Axa Lumii , Arborele Vieții*.

Satul nostru românesc prin tradițiile și obiceiurile sale păstrează vechea cultură, plămadă traco-dacă, dezvoltată în arealul Nipru, Marea Adriatică, Carpații Nordici și Câmpia Tesaliei. Acest fapt arată cum spunea Lucian Blaga că: „Noi n-am venit de nicăieri. Noi nu ne găsim nici la apus, nici la Soare-răsare. Noi suntem unde suntem de milenii”.Satul apare în peisaj atât de organic, că nici nu-ți poți închipui că n-ar fi fost acolo de când lumea. **(Blaga, 1997, p.192)**

Eroismul sfânt al acestui popor și încrâncenarea lui de a rămâne în vechile hotare, reprezintă pentru istoricii de ieri și de astăzi, un adevărat miracol.

Nucleul acestei rezistențe, a fost jertfelnicia satului românesc, țăranul român, care a fost în stare să reconstruiască din nou (ca un meșter Manole) ceea ce alții distrugeau periodic.

Cum spunea Ernest Bernea, satul reprezintă chiar civilizația noastră,(...) iar viața satelor noastre este cel mai bogat document al neamului. **(Bernea, 2006, p.11)**

Satul era considerat Centrul Lumii și el putea fi reprezentat după cum afirma Mircea Eliade prin: Arborele Cosmic, Muntele Sacru sau Stâlpul Lumii.

Oamenii când se așezau într-un loc nou, necunoscut, necultivat, trebuiau să sfințească acest loc „care imita actul creației; zona necultivată trebuia mai întâi să fie cosmizată, apoi locuită. **(Eliade, 2011, p.19)**

Această legătură cu dumnezeirea ducea la sfințirea locului ales pentru locuirea satului, acest Centru al Lumii cunoscut sub diverse denumiri: Arborele vieții sau Stâlpul Cerului.

Acest copac de esențe diverse (măr, brad, fag, stejar) l-a însoțit pe țăranul român în majoritatea ritualurilor din lumea satului. La naștere se planta un pom fructifer, la nuntă era împodobit un brăduț, la înmormântare, mărul împodobit ce însoțea cortegiul, sau stâlpul funerar, la Florii, sălciile și la Sfântul Gheorghe, armindenii agățați în porți. Acești arbori ce însoțeau ceremoniile religioase, erau socotiți Centru Lumii. **(Eliade, 2013, p. 48)**

Acești pomi ai vieții apar pe mai toate obiectele de artă populară românească. Blide, ulcioare, furci de tors, ii, covoare, marame, bâte ciobănești sau lăzi de zestre.

Studii și dovezi arheologice de necontestat, arată că noi românii suntem singurul popor din EURASIA, care populăm același spațiu geografic de zeci de mii de ani.

Istoria predată astăzi în școlile noastre, pomenește în treacăt despre daci și geți, făcând jocul puterilor străine care au interesul să afirme că aceste teritorii erau pustii la sosirea lor „fabricând” povești cu formarea poporului român din Decebal și Traian. Vezi Doamne, toți se trag din Adam și Eva, doar noi ne tragem din cei doi.

Cum adevărul iese ca untdelemnul deasupra apei, iată că instituții de mare prestigiu și cercetători de netăgăduit, scot la lumină adevăruri incomode pentru unii.

- Universitatea din Cambridge (1922, The Cambridge History of India) : ***„Faza***

primară a Culturii Vedice s-a desfăşurat în Carpaţi, cel mai probabil în Haar-Deal" (Ardeal n.n.)

- **Marc Pagel** (profesor, şef al laboratorului de bio informatică la Universitatea Reading, Anglia) : ***„Acum 10 000 de ani în spaţiul carpatic a existat o cultură, un popor care vorbea o limbă unică şi precursoare a sanscritei şi latinei".***
- **Alfred Hofmann1** 1820 -în Istoria Pământului: ***„ Într-adevăr nicăieri nu vei putea găsi o putere de înţelegere mai rapidă, o minte mai deschisă, un spirit mai ager, însoţit de mlădierile purtării, aşa cum o afli la cel din urmă român. Acest popor ridicat prin instrucţie ar fi apt să se găsească în fruntea culturii spirituale a Umanităţii. Şi ca o completare, limba sa este atât de bogată şi armonioasă, că s-ar potrivi celui mai cult popor de pe Pământ. România nu este buricul Pământului, ci Axa Universului".***
- ***Emanuel de MARTONE (****profesor la Sorbona, 1928, în interviul dat lui Virgil Oghină) :****„Nu pot să înţeleg la români mania lor de a se lăuda că sunt urmaşi ai coloniştilor romani, ştiindu-se foarte bine că în Dacia nu au venit romani, nici măcar italici, ci legiuni de mercenari recrutaţi din toate provinciile estice ale imperiului, chiar şi administraţia introdusă de cuceritori avea aceeaşi obârşie. Voi, românii, sunteţi daci şi pe aceştia ar trebui să-i cunoască românii mai bine şi să se laude cu ei, pentru că acest popor a avut o cultură spirituală şi morală înaltă".***
- **Daniel Ruzo** (1968) : ***„Am cercetat munţii din cinci continente, dar în Carpaţi am găsit monumente unice, dovedind că în aceste locuri a existat o civilizaţie măreaţă, constituind centrul celei mai vechi civilizaţii cunoscute astăzi".***
- ***Andre Armand: „Într-adevăr acesta este unul din cele mai vechi popoare din Europa... fie că este vorba de traci, de geţi sau de daci. Locuitorii au rămas aceiaşi din epoca neolitică-era pietrei şlefuite- până în zilele noastre, susţinând astfel printr-un exemplu, poate unic în istoria lumii continuitatea unui neam".***

Cele câteva adevăruri consemnate mai sus, mă face să afirm precum Orfeul liricii româneşti Mihai Eminescu că: ***„Nu cunosc mândrie mai mare decât să fii român".***

Satul românesc poartă pe umerii săi veşnicia prin obiceiuri (colinde, Brezaia, Paparudele) dansuri,(hora,căluşul) basme şi ghicitori, arhitectură şi tehnică veche (pive, mori, dârste) artă populară şi organizare socială (obştile).

Atât dacii cât şi noi urmaşii lor, am fost orientaţi în principal, spre acumulări spirituale şi mai puţin materiale. Pentru asta câţiva „ rău voitori" ne blamează.

„Arta, filosofia populară, ordinea socială stau mărturie că nu este ceva grosolan, expresie lipsită de gust şi îndemânare, ci o experienţă mereu repetată, cu realizări dintre cele mai reuşite". **(Bernea, 2006, p. 13-14)**

Cu părere de rău vedem astăzi sate care se sting, unele schimbându-şi obiceiurile vechi, cu modele noi străine de vechea şi sănătoasa mentalitate a ţăranului român.

Şi totuşi se mai găsec sate, mai izolate, unde se păstrează reminiscenţe ale stilului de viaţă arhaic şi valorile moştenite din moşi-strămoşi.

Despre un astfel de sat, voi arăta în cele ce urmează, ca o descoperire de suflet, ce mi-a adus o stare de mare satisfacţie.

Satul Surlari al comunei Petrechioaia, se află la 21 de km. de Bucureşti, pe malul râului Mostiştea. Denumirea satului vine de la vechea ocupaţie a locuitorilor care prelucrau lemnele şi le aşezau sub forma unei SURLE, pentru a le feri de umezeală.

Biserica Surlari cu hramul Sfântul Dimitrie Izvorâtorul de Mir, a fost ridicată de boierul Matei Fălcoianu cu soţia sa Marghiola şi de Ioniţă Dorojan, în anul 1745.

În anul 2008 am fost solicitat de preotul paroh Măinescu Adrian, să pictez acest sfânt lăcaş. Astfel am descoperit în cimitirul

parohial al bisericii, vechiul STÂLP DACIC, așezat la morminte.

Stâlpii funerari întâlniți în cadrul cercetării noastre din cimitirul parohiei Surlari, au următoarele caracteristici: sunt sculptați în partea superioară cu motive geometrice (romb, cruce, cerc (soarele), iar unele sunt vopsite în diferite nuanțe).

În cimitir, lângă stâlpul funerar sau cruce, apar și unele anexe: un mic adăpost unde ard lumânări sau candela și vase pentru flori.

„ Când brațele crucii de lemn sunt unite prin două scânduri în unghi isoscel, aceasta seamănă cu o săgeată al cărui vârf orientat spre Cer, este un simbol al zborului sufletului” **(Ghinoiu, Cartea românească a morților, 2019, p. 149)**

Vezi planșa nr. 4

Cristian Ioan Popa, în lucrarea Contribuții la cunoașterea arhitecturii funerare din lemn de pe Valea Cugirului, distinge două grupe de stâlpi:

- Cei din zona de munte, care se remarcă prin elemente ornamentale mai bogate
- Cele din zona de câmpie, care se disting prin simplitate, fără o abundentă decorație.

Stâlpul , crucea de la căpătâiul mortului, nu se confecționa din orice lemn. Era preferat stejarul sau bradul considerați arbori sfinți. Cu toate că în zonă erau mai mulți salcâmi, un lemn tot de esență tare și rezistent la putrezit, nu era folosit.

Salcâmul cu mărăcini pe ramuri, era socotit arbore rău (al diavolului-spune nenea Vasile, clopotarul Bisericii).

Discutând cu unul dintre consilierii parohiei susnumite despre stâlpul funerar, vechile cruci și cele noi, nenea Mielu fost cioban și tată de consilier local, spunea:

„- Eu știu din bătrâni că e bine să pui stâlp din lemn, că lemnul ajută mortul...lemnul e viu, piatra e moartă. STÂLPUL E SCARA SUFLETULUI, crucea făcută din ciment, nisip și pietriș e grea... Înainte vezi matale, crucile erau micuțe, din piatră, ușoare, abia ieșeau din pământ...” (**vezi fig. 9-10-11-12 cimitir Surlari**)

Dar crucile din lemn de ce se mai pun, întreb eu?

- Crucile se pun că... mortul a fost creștin , sufletul se odihnește șase săptămâni la umbra crucii. Mai vine, mai pleacă pe unde i-a umblat pașii prin lume, iar noaptea stă la acoperișul crucii, vezi mata blănile de deasupra crucii?...acolo se hodinește. (**vezi fig. 4 foto Cimitirul Surlari)**

„Spre deosebire de imaginea piramidei funerare egiptene care indică prin unicul său vârf urcușul sufletului adăpostit spre înaltul cerului, dubla piramidă a romboidului de
pe stâlpii funerari carpato-dunăreni îi oferă sufletului drum spre ambele împărății divine: a Zeiței Mamă neolitice (Terra Mater, Gaea) și a Dumnezeului Tată creștin”.

(Ghinoiu,2019, p.152)

Rombul simbol al omului, a fost descoperit de arheologi încă din cultura CLISURIAN (10 500- 7 500 î.Hr.) pe teritoriu comunei Dubova din Mehedinți, pe o falangă de cal sălbatic „ce sugerează o siluetă umană”. **(Boroneanț V., 2003, p. 231-255)**

Preoții au încercat să înlocuiască peste tot vechii stâlpi funerari, cu crucea, dar lumea satului, se dovedește a fi atașată profund de vechile tradiții și obiceiuri. Astfel se ajunge la încreștinarea acestor simboluri, apărând în corpul stâlpului funebru : crucea (Latină, de Malta, Treflată) etc.

Întâlnim și alte modele de cruci pe corpul stâlpului, alături de capetele discofore, decorate cu rozete din flori sau fără decor. Ca rezultat al încreștinării, întâlnim stâlpi funerari cruciformi, cu crucea așezată în vârf.

Zona de răspândire a stâlpului, ca element funerar și a elementelor ornamentale specifice lui, este cuprinsă în arealul format de Valea Dâmboviței, zona Mehedințiului, Valea Jiului superior, Valea Sebeșului, Alba înspre Câmpia Banatului până în zona Crișurilor. **(Istrătescu-Târgoviște, 2003, p, 241.)**

Stâlpii de priveghi

L-am întrebat pe nenea Vasile, clopotarul bisericii Surlari, de ce puneți la mormânt stâlpi?

- Păi, nu scrie la cartea sfântă așa? Popa nu citește stâlpii?

Da, avea dreptate, un răspuns sincer și la subiect.

Deci stâlpii, sunt rugăciuni care se fac pentru sufletul celui răposat după așezarea în sicriu, până la înmormântare.

Denumirea de STÂLPI vine de la epistola către Timotei a Sf. Ap. Pavel, cap. III, unde Biserica este numită STÂLP : ***„ca să știi, dacă zăbovesc, cum trebuie să petreci în casa lui Dumnezeu, care este Biserica Dumnezeului celui viu, stâlp și temelie a adevărului„. (TIMOTEI, 3- 15)***

În cadrul acestor STÂLPI (rugăciuni) se citesc 11 evanghelii cu mesajul Învierii, care este stâlpul (reazemul) credinței noastre, ușurarea sufletului celui răposat, mângâierea familiei îndurerate și a celor prezenți.

Moșteniri vechi sunt și glumele care se fac la priveghi.(**Pamfile Tudor, 2006, p.267**)

Purtatul stâlpului

Purtatul stâlpului pe cale, de către cortegiul funerar se făcea *„cu mersul agale... ca să ajungă cât mai târziu acasă la cimitir”* în această ordine:

În față mergea cineva cu praporul (steagul) Bisericii, apoi cel care purta stâlpul, sfeșnicul, preotul cu dascălul, femeile cu coliva, colaci și cele pentru pomană, sicriul, neamurile, prieteni și lumea satului. Mortul nu se pornea la drum în zi de luni, „ca să nu ia cu el și alți membrii ai familiei. Se pleca spre cimitir după miezul zilei, când soarele începea să coboare spre apus.

Stâlpii de răscruce

Dacă din binecuvântate motive, nu erau citiți stâlpii în cele două, trei zile la căpătâiul de priveghi al răposatului, se citeau pe cale, la răspântii, acolo unde era obligatoriu să se facă oprire *„pentru odihna mortului”*. În timpul citirii stâlpilor sau ecteniei pentru cei morți, nimeni nu mai bocea. Aceste opriri sunt asemănate cu vămile pe drumul de dincolo de mormânt, unde oamenii plătesc vamă (simbolic), aruncând peste sicriu cu bănuți, spre cele patru zări (semnul Sfintei Cruci). De obicei se fac trei opriri, în locuri deja consacrate.

După slujba înmormântării și coborârea sicriului în groapă, groparii amenajau mormântul sub forma unei case sau bordei, ca o piramidă egipteană cu vârful retezat, iar stâlpul se punea la căpătâiul celui decedat , pe direcția est-vest. VEDEM ASTFEL CĂ STÂLPUL NU ARE UN ROL DECORATIV , CI UNUL DE MARCARE A LOCULUI ÎNMORMÂNTĂRII.

Bibliografie:

1.Blaga, Lucian, Spațiul mioritic, Editura Humanitas, București, 1997.

2.Bernea Ernest, Civilizația română sătească, Editura Vremea, București, 2006.

3.Eliade Mircea, Mitul eternei reântoarceri, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2011.

4.Eliade Mircea, Imagini și simboluri, Editura Humanitas, București, 2013,

5.Ghinoiu Ion, Cartea românească a morților, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2019.

6.Berciu Dumitru, Din problemele preistoriei Olteniei, în „Oltenia”, Craiova,1943.

7. Marian Simion Florea, Înmormântarea la români, Editura Grai și Suflet- Cultura Națională, București, 1995.

8.Caraman Petru, Studii de folclor, II., Editura Minerva, București, 1988.

9.Bilțiu Pamfil, Studii de etnologie românească, vol IV, Editura Eurotip, Baia Mare, 2015.

10. Istrătescu-Târgoviște, Cristian, Simbolistică, ornament, ritual în spațiul carpatic românesc, Editura Brumar, Timișoara, 2003.

11. Pamfile Tudor, Sărbătorile la români, Editura Saeculum I.O., București, 2006.

Fig. 1.Stâlpul locul de odihnă
Al sufletului în cimitir.

Fig.2 Stâlp vechi

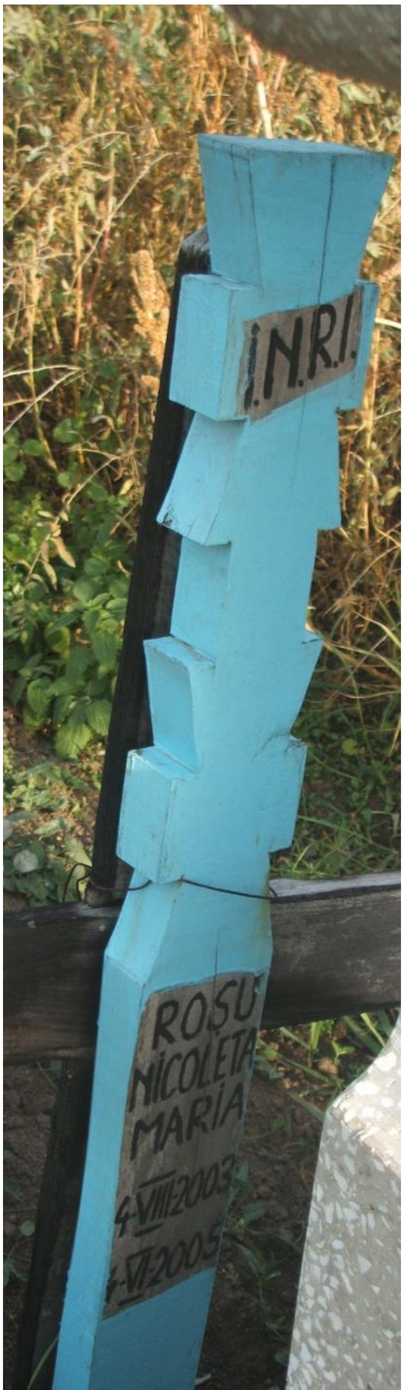

Fig.3 Stâlp cruciform vopsit

Fig.4 Stălpi și cruci cu aripi

Fig 5. Stâlp cruciform cu cap triunghiular

Fig. 6. Stâlp vopsit

Fig.7. Stâlp funerar discofor

Fig.8. Stâlp funerar cu incizii şi cruce

Fig.9. Stelă funerară

Fig.1o. Cruce mică

Fig.11 cruce veche -cruce nouă

Fig.12 Evoluție 1

Fig 13. Evoluție 2

Biserica și cimitirul Surlari, comuna Petrechioaia, jud. Ilfov

SCURT ISTORIC AL BIBLIOTECII MUNICIPALE ”ION BARBU” DIN CÂMPULUNG

Bibliotecar dr. Viorel Cristian Militaru
Biblioteca Municipală ”Ion Barbu” Câmpulung

În oraşul Câmpulung Muscel, cea mai veche aşezare urbană medievală, dintre Carpaţi şi Dunăre, s-a dezvoltat o cultură urbană cu caractere proprii, în al cărei context au avut un loc special, în perioada feudală, atât cartea cât şi biblioteca.

Biserica şi-a imprimat pecetea culturală asupra cărţii şi bibliotecii prin înfiinţarea tipografiei de la Câmpulung, anul 1635, în cadrul Mânăstirii Negru Vodă. Tipografia de la Câmpulung a avut un rol primordial în tipărirea primelor cărţi care au circulat, iar din cele patru titluri ale tipăriturilor apărute în intervalul 1635 – 1659, menționăm prima carte care a văzut lumina tiparului, jalon în istoria cărţii câmpulungene, a fost *Molitvenicul slavonesc* în limba slavonă.

În anul 1642 în tipografia din oraş apare la 7 septembrie, cartea *Învăţături preste toate zilele* de această dată în limba română, fiind prima tipăritură din Ţara Românească cu un important conţinut moral - filozofic. Cartea din 1642, de la Câmpulung, prin conţinutul ei laic marchează încă un pas important către emanciparea gândirii orăşenilor.[1]

Primul început de bibliotecă în oraşul Câmpulung a fost în cadrul mânăstirii Negru Vodă, care deţine un fond important de cărţi încă din a doua jumătate a sec. XVIII şi care conţinea pe lângă toate cărţile tipărite şi un număr de volume manuscrise, copiate de o seamă de copişti, care activau aici şi a căror contribuţie pentru cultura românească nu este lipsită de importanţă, datorită faptului că aceştia scriau în româneşte.

Din investigaţiile efectuate, reiese că prima bibliotecă cunoscută care ar fi avut-o un câmpulungean, a fost cea a lui Nicolae Nicolescu. Dovada ne-o face sigiliul acestuia, (de formă ovală, cu dimensiunea de 27/24 mm). Reprezintă gravată o acvilă cu crucea în cioc şi aripile deschise, care este aşezată vertical pe un alt oval mic, marcat cu monograma N. N. Titularul sigiliului a fost un negustor câmpulungean care tocmai datorită relaţiilor profesionale cu exteriorul a şi avut posibilitatea procurării cărţilor din străinătate. Cantitativ, biblioteca lui Nicolae Nicolescu a cuprins peste 1000 de volume. Cantitatea este atestată de numărul de inventar 938, care se păstrează pe o mică etichetă a unei cărţi, (scrisă cu cerneală). Nicolae Nicolescu a posedat un fond de bibliotecă cu multiple profile bine reprezentate în domeniul: istoriei, geografiei, filozofiei, enciclopediei, jurisprudenţei, literaturii, lingvisticii, matematicii, tehnicii, medicinii, ştiinţelor naturale, etc.[2]

Situaţia aceasta faptică reflectă preocupările intelectuale româneşti şi cu deosebire aici la Câmpulung.

O altă bibliotecă particulară de importanţă deosebită poate fi semnalată la Câmpulung începând cu al patrulea deceniu al sec. XIX şi aceasta a aparţinut unui cetăţean deosebit al oraşului pe nume Anastase Urianu (fiul clucerului Dumitrache Urianu), care studiază timp de 8 ani în Germania şi în Franţa limbile clasice latină, greacă, franceză şi germană.

Se pare că după întoarcerea sa de la studii la Câmpulung, Anastase Urianu a achiziţionat un mare număr de cărţi de la negustorul Nicolae Nicolescu din biblioteca acestuia. Dar nu numai aceşti doi câmpulungeni menţionaţi până acum au posedat fonduri de carte ci şi alte personalităţi locale ale vremii. Pictorul revoluţionar Ion D. Negulici care a elaborat în 1848

[1] Răuţescu, Ioan. „*Câmpulung – Muscel. Monografie istorică*”. Tipografia ”Gh.Gh. Vădescu” Câmpulung 1943, Ediție Anastatică. Editura ”Ars Docendi”, București, 2009, pag. 14-15

[2] Idem.

cunoscutul catalog al unei biblioteci enciclopedice, a posedat o bibliotecă personală cantitativă şi diversificată.

Poetul câmpulungean Alessandru Iorgulescu avea o cuprinzătoare bibliotecă personală, datorită preocupărilor beletristice pe care le avea.

Ca urmare a aplicării Regulamentului Organic cu urmări pozitive pe linia organizatorică a ţării, funcţia "judeţului" câmpulungean a fost înlocuită cu aceea a magistratului, având atribuţii echivalente primarilor de mai târziu. Magistratul oraşului a înfiinţat şi o bibliotecă, care deservea un anumit cerc public de beneficiari, cititori ce depăşeau cadrul imediat al instituţiei.

Poetul, luptătorul revoluţionar şi istoricul C. D. Aricescu a avut o importantă bibliotecă, reclamată de preocupările sale ca om de cultură. Fraţii Rucăreanu, respectiv cei care au colaborat la înfiinţarea primului teatru în Câmpulung în 1846[3], prima scenă permanentă dintr-o capitală de judeţ a Ţării Româneşti au avut o bibliotecă ce conţinea cărţi valoroase, iar Nicolae Rucăreanu era un bun mânuitor al condeiului.

În contextul celor arătate până acum, datele ce le deținem asupra istoriei cărţii şi a bibliotecii din Câmpulung, până la jumătatea sec. XIX, sunt desigur parţiale, datorită penuriei izvoarelor pe această zonă de interes.

În forma actuală biblioteca funcționează din anul 1950, aşa cum reiese din registrul inventar, aşadar am depăşit șapte decenii de activitate în slujba cărţii şi a cititorului. Prima carte achiziţionată şi înregistrată în documentele instituţiei a aparținut scriitorului Neruda Pablo intitulată ”Poeme”. Începând din anul 1997, conducerea și personalul bibliotecii, ne-am propus să schimbăm cartea de vizită a bibliotecii prin a crea profituri culturale.

Am fost preocupați în special de colecţionarea şi conservarea colecţiilor de cărţi şi publicaţii periodice, în funcţie de solicitările utilizatorilor, precum şi de structura socio-profesională a populaţiei pe care biblioteca are datoria să o deservească.

Cartea are un caracter enciclopedic, fiind puternic reprezentat, în afara literaturii beletristice, de numeroase cărţi din domenii cum ar fi: social, ştiinţă, tehnică, medicină, biologie, fizică, chimie, matematică, agricultură, istorie, geografie, filozofie, drept, artă, critică, dicţionare, etc.

În 10 decembrie 2001 poetul şi matematicianul câmpulungean „ION BARBU" a devenit patronul spiritual al Bibliotecii Municipale, la un secol de la naşterea sa.

Astfel s-a acordat titulatura ”Ion Barbu”, Bibliotecii Municipale Câmpulung Muscel, deoarece Ion Barbu s-a născut, a copilărit şi a învăţat pe meleagurile muscelene devenind o personalitate literară marcantă atât în ţară cât şi peste hotare, reprezentând zona Muscelului cu faimă şi cinste.

Un rol deosebit îi revine bibliotecarului care trebuie să răspundă tuturor solicitărilor, de lectură al utilizatorilor, unii mai dotaţi care ştiu ce vor, alţii mai timizi, pentru ale îndepărta sentimentele de nesiguranţă şi indecizie în a-şi alege o carte, a-i îndruma şi a le recomanda o lectură pe gustul şi dorinţa lor, fapt ce face ca biblioteca noastră să fie intens frecventată.

Biblioteca Municipală ”Ion Barbu” Câmpulung are un fond de publicații de 125650 u.b. Biblioteca pune la dispoziția utilizatorilor catalogul electronic disponibil pe pagina de socializare și pe pagina web a acesteia. Colecțiile sunt clasificate conform Clasificării Zecimale Universale (CZU), pe domenii de studii și în ordinea alfabetică.

Biblioteca Municipală ”Ion Barbu” are un sediu central, in clădirea Casei de Cultură ”Tudor Mușatescu” din Câmpulung, unde funcționează din anul 1972 și două filiale, Vișoi și Grui, în cartierele cu aceleași nume.

Activitățile culturale ale Bibliotecii s-au remarcat prin organizarea unor evenimente și manifestări culturale:

[3] Ciotei, Constantin. Pârnuță, Gheorghe. Popescu-Argeșel, Ion. „*Monografia Municipiului Câmpulung - Muscel*". Editura „Expert" 2005, pag. 162

- Zilele Municipiului Câmpulung – Slove Muscelene, simpozion organizat din anul 2008,
- „Surâsul mamei în prag de primăvară”, concurs de pictură cu preşcolarii de la grădinițele din Câmpulung;
- întrunirile lunare ale pasionaților de istorie în cadrul Cercului de Istorie „Gheorghe I. Brătianu” Câmpulung la Bibliotecă;
- ”În competiție, elevul creator și cartea bine scrisă”- un concurs de lectură organizat în parteneriat cu școlile și liceele din Câmpulung;
- În cadrul zilelor Municipiului Câmpulung din anul 2023 Biblioteca a lansat volumul de creație literară aparținând elevilor talentați de la clasele de gimnaziu din cadrul școlilor din Câmpulung: ”Îți scriu din Câmpulung”;
- Desfgășurarea dialogului ”Citește –le oamenilor: Direct din Inimă! Biblioteca umană!”, intrunire cu scriitori, personalități câmpulungene din variate domenii care au împătășit din experienșa de viață cu publicul câmpulungean.
- Biblioteca a organizat și organizează diverse activități culturale în cadrul marilor sărbători naționale dar și in colaborare cu instituții de invățământ și cultură din Câmpulung;
- Biblioteca a fost organizator alături de Primăria Municipiului Câmpulung, Societatea de Științe Istorice Filiala Mușcel, Centrul de Cercetare Istorică şi de Parimoniu „Gheorghe I. Brătianu”, Universitatea Națională de Știință și Tehnologie Politehnica București Centrul Universitar Pitești, Facultatea de Teologie, Litere, Istorie și Arte, Colegiul Teoretic „Dan Barbilian” Câmpulung, a ediției aVI-a a Şcolii de Vară „Istorie, civilizaţie şi cultură în spaţiul românesc”. La acest eveniment cultural au participat invitați din zona Argeşului, dar și specialiști, profesori, masteranzi, doctoranzi, studenți din domeniul istoriei și domenii conexe din cadrul Universităţilor Bucureşti, Piteşti, Târgovişte. Acesștia au prezenta comunicări de specialitate și prin intermediul mijloacelor de comunicare prin internet
- In cadrul Bibliotecii se organizează în parteneriat cu Fundația Progress și Biblioteca Județeană ”Dinicu Golescu” Argeş cursul de programare pentru copiii cu vârste de la 9 la 14 ani ”Code Kids”. – avem două grupe fiecare cu 6 elevi;
- Atelier de pictură destinat copiilor coordonat de către un profesor de specialitate.

Bibliografie:

Aricescu, Constantin D. „Istoria Câmpulungului. Prima rezidență a României”. Editura ”Ars Docendi” București. 2007;

Ciotei, Constantin. Pârnuță, Gheorghe. Popescu-Argeşel, Ion. „Monografia Municipiului Câmpulung - Muscel” Editura „Expert” 2005.

Răuţescu, Ioan. „Câmpulung – Muscel. Monografie istorică”. Tipografia ”Gh.Gh. Vădescu” Câmpulung 1943, Ediție Anastatică. Editura ”Ars Docendi”, București, 2009;

GENERALUL DE ARMATĂ VASILE MILEA[1]

Prof. Ion Oană
Președinte Filiala Mușcel a S.Ș.I.R.

În prima zi a anului 1927, ziua când Biserica Ortodoxă Română îl sărbătorește pe Sfântul Ierarh Vasile Cel Mare, în familia muncitorului forestier Gheorghe Milea şi a soţiei acestuia, Elisabeta Milea, vedea lumina zilei al treilea copil care va primi numele Vasile. Este unul din cei cinci copii ai acestora, alături de: Ion, Maria, Valerica, Viorica.

Gheorghe Milea era încadrat, în registrele primăriei, la categoria „ţăran sărac".

COPILĂRIA FĂRĂ COPILĂRIE

Copilăria lui Vasile Milea (dacă a existat aceasta) a fost un amestec de joacă şi muncă, predominând munca. Școala o face în comuna natală începând din anul 1933. În vacanțele de vară era luat de tatăl său la pădure unde îndeplinea diferite munci ce puteau fi făcute de un copil: poştar la lacul de apă de pe lângă canalul de lemne sau poştar la canalul de apă. În verile anilor 1934 și 1935 a lucrat la un boier din comuna Rucăr, județul Mușcel, fiind plătit cu 8 sau 9 lei pe zi. În vacanțele anilor 1936 și 1937 a lucrat, alături de tatăl său, la un boier din comuna Dragoslavele.

Termină şcoala primară în sat, în anul 1938, avându-i ca învăţători pe Nicolae Catană şi Nicolae Cojocaru.

La terminarea celor cinci clase primare, în anul 1938, la îndemnul și insistențele învățătorului său, tatăl își dă acordul să urmeze Gimnaziul Comercial din Câmpulung Mușcel, unde a dat examen și a reușit al treilea. În anul I de gimnaziu este șeful clasei.

După admitere, a lucrat, împreună cu tatăl său pe moșia unui boier din Voinești Mușcel unde era plătit cu 20 de lei pe zi.

În anul 1939 se înscrie în anul doi la același gimnaziu și locuiește la un boier din Câmpulung Mușcel, lucrând ca *băiat de prăvălie* la restaurantul acestuia de dimineața până la prânz, apoi mergea la școală. În schimbul acestei munci primea masă și un pat pentru dormit. În toamna anului 1940, boierul l-a dat afară, împreună cu alți trei băieți, deoarece, la cutremurul din 10 noiembrie, s-au vărsat niște butoaie cu vin pentru că, ei, chipurile, nu le-au așezat bine.

Clasa a III - a de gimnaziu, în 1940, a făcut-o tot la Câmpulung, locuind acasă la Lerești, făcând naveta pe jos, zilnic, 16 – 17 km. După încheierea anului școlar merge la muncă, la pădure, alături de tatăl său și fratele Ion. În toamna anului 1941 s-a înscris în anul patru de gimnaziu, la aceeași școală, dar examenul de capacitate l-a dat la Liceul Comercial din Săliștea, jud. Sibiu, unde tatăl și fratele său lucrau la pădure în zona respectivă. În clasa a V - a, la Liceul Comercial din Săliște a fost înscris cu greu din lipsa banilor.

Mai departe, reproduc din autobiografia generalului Vasile Milea, datată 15 ianuarie 1954, când avea gradul de căpitan.

„... În 1942-1943 am urmat cls. V-a la Lic. Com. din Săcele-Sibiu. În timpul şcolii am fost funcţ. Com. la magaz. Băcanu. În timpul vacanţei am lucrat la Ocolul Silvic Stâlpeni-Clung. la încărcarea vagoanelor cu lemne. În 1943-1944 am urmat cls. 6-a la Lic. Com. Giurgiu. În timpul şcolii am avut diferite servicii pe la Bancă... apoi funcţionar comercial la... Petrache Tănăsescu, str Olari Nr. 40. În timpul vacanţei am lucrat la pădure cu tatăl meu, apoi la Fabrica de cherestea Petroşani Muscel. În 1944-1945 am urmat cls. 7-a la Lic. Com. Târgovişte. În timpul şcolii

[1] Material prezentat la Școala de vară a Societății de Științe Istorice din România, desfășurată în perioada 23-28 iulie 2023, la Brăila

am fost funcţionar la Soc. Petroliferă iar după aceia în atelierul mecanic I. Rădulescu Târgovişte. În timpul vacanţei am lucrat la pădure la I.N.L. Dumitrescu Clung. În 1945-1946 am urmat cls. 8-a Liceul Comercial regele Mihai la Bucureşti. În timpul şcolii am fost funcţionar la Dep. Cherestea Cal. Rahovei Bucureşti. În vara anului 1946 am lucrat la Merişor Hunedoara, iar în toamna anului 1946 la ocolul Silvic Rusca Montană, Raionul Caransebeş, Reg. Hunedoara. În 1947 Februarie am intrat învăţător până în 1947 când am plecat la ...

ITINERAR MILITAR

... Şcoala Militară Infanterie Sibiu[2] *pe care am absolvit-o în 1949, 9 Mai*[3]*. Am fost dat la Brg. 9 T.c. Cdt. pluton inf. moto, apoi am comandat plt. la Rgt.T.c. în Febr. am urmat cursul Cdt. Comp.T.c. la C.I. Colibaşi. Din Iunie până în Iulie am comandat Comp.T.c. Brg. 9 T.c. apoi până în Oct. 1951 Bat. T.c. după care am urmat Acad. Militară „I.V. Stalin" pe care am absolvit-o în 1952.*[4] *Am fost dat la C.38.A (...) pt. trup. Bld. până în Febr. 1953. După aceia şef sect. preg. Luptă (...) trup. Bld. R. M. până în aprilie 1953. După aceia, până în Oct. 1953 am urmat cursul de Lb. Rusă. În Oct.1954 sunt numit Cdt-ul Regimentului 196 T.c.(și Autotunuri din Divizia 49 Mecanizată n.n.) Tg. Mureş...*"[5]

Pe 30 noiembrie 1954, chipeşul căpitan Vasile Milea se căsătoreşte cu frumoasa Nicoleta Negru şi au împreună două fete: Daniela şi Sorina.

[2] Din 450 candidați reușește al 23-lea.; Gheorghe Nițică, *VASILE MILEA, DE LA SOLDAT LA GENERAL, ÎN 17 ANI, GENERAL AL ARMATEI ROMÂNE, 25 DE ANI,* editura Tiparg, Pitești, 2016, p. 21.

[3] Din 259 absolvenți s-a clasat al 29-lea.; Gh. Nițică, *op. cit.*, pp. 22-23.

[4] Ca șef de promoție și este recompensat cu două solde, avansat la gradul de căpitan și i se face propunerea de a rămâne în cadrul Academiei Militare; Gh. Nițică, *op. cit.*, p 26.

[5] Colonel (r) Lungu Ion – *„Generalul Vasile Milea – eroul care a evitat un posibil război civil și dezmembrarea României în 1989 "*, Editura Argeș Press, Pitești, 2015, pp. 13-14.

În continuare deține funcții de comandă în mai multe unităţi şi mari unităţi ale Armatei Române:

- Șef de Stat Major la Divizia 49 Mecanizată;
- Comandantul Diviziei 49 Mecanizată; era funcție de General – Maior iar el era Maior(!);
- În aprilie 1957 este numit comandantul Diviziei 9 mecanizată „Mărășești" Basarabi (Dobrogea);
- Locțiitor Șef Secție Pregătire Luptă pentru Tancuri și Auto din Regiunea a 2-a Militară;
- Locțiitor Șef Secție pentru Învățământ și Front și Prim Locțiitor al Șefului Școlii Militare de Tancuri și Auto din Pitești;
- Șeful Școlii Militare de Tancuri și Auto Pitești unde este avansat la gradul de colonel;
- În anul 1963 este detașat la Academia Militară Generală pentru a urma cursul Academic Superior, grupa Arme Întrunite;
- Numit urgent Comandantul Diviziei 6 Tancuri din Târgu Mureș;
- La 21 0ct. 1964 este avansat la gradul de General – maior (avea 37 de ani);
- Șef de stat major al Armatei a III-a de la Cluj;
- Comandant al Armatei a III-a de la Cluj;
- Avansat la gradul de general-locotenent (23 august 1969);
- Șeful Statului major al Gărzilor Patriotice;
- Avansat la gradul de general-colonel (9 mai 1977);
- Comandant al Armatei a II-a Bucureşti.

Pe 31 martie 1980, general-colonel Vasile Milea este numit şef al Marelui Stat Major al Armatei Române, iar pe 16 decembrie 1985 ministru al Apărării Naţionale.[6]

DE LA SOLDAT LA GENERAL

Hotărârea de a urma cariera militară a venit de la sine. De mic, din școala primară, i-a plăcut haina militară și ținuta celor în haină militară. Își confecționa singur epoleți din sugativă, pe care îi punea pe umeri și se prezenta în fața mamei și a fraților, și-n poziție de drepți spunea: „Eu sunt comandant !".

[6] *Idem.*

În perioada celui de al Doilea Război Mondial, când în Lerești au fost cantonați soldați germani, Vasile Milea a fost puternic impresionat de aceștia. Ținuta îngrijită, disciplina, și corectitudinea lor, respectul soldaților germani față de locuitori, l-au marcat toată viața. Cu siguranță, că și de aici s-a inoculat în el spiritul de exigență și disciplină.

Vasile Milea și-a construit cariera militară parcurgând, treaptă cu treaptă, ierarhia militară. În acea perioadă, pentru a trece de la un grad în următorul, trebuia să faci stagiul de grad. Vasile Milea, în toată cariera, a parcurs o singură dată întreaga perioadă de stagiu la grad, de la Locotenent Colonel la Colonel, din cauza opoziției Secției Politice din cadrul Ministerului Apărării Naționale.[7]

Au fost, în schimb, doi ani în care a obținut două grade de ofițer consecutiv, în același an, numai și numai pentru meritele militare, expresie a educației primite în familie, în școlile pe care le-a urmat cât și a celei la școala vieții și a muncii.

Calitățile sale de militar s-au văzut încă de la admiterea în Școala de Ofițeri Infanterie Sibiu când din 450 de candidați reușește pe poziția 23. Era în octombrie 1947.

În anul I este numit responsabil grupă de studiu și făcut membru de partid, apoi:

Elev fruntaș – 27.04.1948.
Elev caporal – 14.06.1948.
Elev sergent – 26.06.1948

În anul II este numit instructor la un pluton din anul I și responsabil grupă de studiu.

Sublocotenent – 9 Mai 1949.
Locotenent – 30.12.1949.
Locotenent major – 13.06.1952.
Căpitan – 06.09.1952.
Maior – 18.05.1954.
Locotenent Colonel – 13.11.1956.
Colonel – 30.12.1962.
General Maior – 21.10.1964.
General Locotenent – 23.08.1969.
General Colonel – 09.05.1977.[8]

Post-mortem, la 30 decembrie 1989, a fost avansat la gradul de general de armată, grad pe care-l merita cu prisosință încă din timpul vieţii.

Dar, promovările nu au fost făcute numai în grad ci și în funcții. Astfel, în data de 06.04.1957 este numit Comandantul Diviziei 49 Mecanizată pe funcție de General Maior. El era locotenent colonel și avea doar 30 de ani (!). În această funcție a avut cele mai mari provocări și s-a confruntat cu cele mai dificile situații dar, a știut și a reușit să le facă față. Tot acum se face propunerea de a i se acorda gradul de COLONEL, înainte de expirarea duratei de stagiu în gradul acual (Lt. Col.), ca toate celelalte avansări de până acum, DAR, cum și în Armată ezistă un *Dar*, un singur membru din Eșalonul superior nu este de acord și propunerea cade.[9]

În 17 ani a parcurs toate treptele ierarhiei militare: de la soldat la General. Cum s-a reușit aceasta ?! Pentru exemplificare redau din argumentele superiorilor săi la vremea respectivă.

Iată ce este consemnat, printre altele, în:

FOAIA CALIFICATIVĂ din perioada școlarizării:

Eșalonul I:

- Element foarte disciplinat ...,
- Foarte bun camarad ...,
- Foarte sincer, modest și cinstit ...,
- Muncitor, lucrează din proprie inișiativă. Nu este nevoie de control ...,
- Are o mare putere de asimilare. Își perfecționează necontenit cunoștințele ..., prin studiu individual ...,
- Nu a întâmpinat nici o dificultate în asimilarea vreunei materii ...,
- Foarte energic și autoritar.
- Este precis în darea ordinelor; se descurcă ușor și logic în orice situație tactică.
- Se orientează foarte ușor în teren.
- Trăiește realitatea câmpului de luptă.

---

[7] Gheorghe Nițică, *ÎN CĂUTAREA ADEVĂRULUI – GENERALUL VASILE MILEA – SUICID? Sau ASASINAT ?!...*,tipărit la GUTENBERG S.A., 2019, p. 36.

[8] Gheorghe Nițică, *VASILE MILEA, DE LA SOLDAT LA GENERAL ...*, pp. 21, 23, 26, 33, 39, 54, 55, 63.
[9] *Ibidem*, pp. 28, 39, 48.

- Posedă foarte bune calități de comandant ...

Comisiile de notare ale **Eșaloanelor II și III** conchid:

-Și-a însușit foarte bine cunoștințele predate. Muncește mult pentru pregătirea sa. Foarte rezistent. Cu mari posibilități de dezvoltare. Este foarte bun și de nădejde.[10]

FIȘA DE CARACTERIZARE întocmită de Comandantul cursului din cadrul Școlii de Comandanți de Companie Tancuri Colibași – Mușcel:

- Este bine pregătit profesional.
- Poate comanda ... având calități de comandant.
- Este un bun instructor.
- Element capabil, energic și muncitor.
- Are posibilități de dezvoltare, purând deveni un foarte bun comandant ...de tancuri.[11]

CARACTERIZAREA DE STUDII, din FIȘA SPECIALĂ la absolvirea Academiei Militare Generale, este:

-Și-a însușit în condiții bune și foarte bune cunoștințele predate la Academie, la toate categoriile de pregătire.

- ... aplică just în practică regulamentele armei.
- Se orientează ușor în orice situație tactică și sesizează cu ușurință esențialul.
- Analizează just o situație tactică și ia hotărâri juste.
- Întocmește lucrări de stat major în condițiuni foarte bune, le prezintă foarte îngrijit și are mult simț practic.
- Cunoaște foarte bine tehnica de luptă din dotarea trupelor blindate de tancuri și mecanizate.
- Este muncitor, studios, își duce la îndeplinire sarcinile.
- Se exprimă clar, este organizat în muncă, are bună capacitate organizatorică și calități pedagogice.
- Are o cultură generală dezvoltată și depune interes pentru a și-o dezvolta.
- Este disciplinat (și are) frumoase perspective de dezvoltare.
- Poate lucra ... în funcția de stat major în unitate sau M.U. de tancuri, precum și în funcțiuni de comandă de unitate de tancuri, regiment sau brigadă.[12]

DECEMBRIE 1989

Evenimentele din Decembrie 1989 l-au găsit pe Generalul Vasile Milea în funcția de Ministru al Apărării Naționale. Aceste evenimente nu l-au luat prin surprindere. Europa de dincoace de „Cotina de Fier” era deja în „fierbere”. Ministru era la curent cu toate, mai ales cu cele externe și nu de acum ci cu ani în urmă.

Personal, sunt ofițer în rezervă, cu un grad și o funcție într-o unitate militară ce se creează în caz că „ceva” ar pune în pericol frontierele naționale. În luna august 1986 am fost concentrat și am participat la o mare aplicație militară, a Armatei de la Craiova, în munții Banatului, cu tema ATAC DE PE TERITORIUL IUGOSLAV (!) Bineînțeles că această aplicație, ca de altfel și altele din zonele de frontieră ale țării, a avut loc la Ordinul Ministrului Apărării Naționale, făcând parte din Planul de apărare a țării în cazul unei agresiuni externe. Deci, este clar că la nivel de vârf se cunoșteau multe.

În vara anului 1987, Generalul Vasile Milea, în caliatea ce o avea de Ministru al Apărării Naționale, este invitat la Pentagon. Aici participă la aplicații militare și la bilanțul aestora, trecute în program, dar are și întâlniri netrecute în program, pe care le onorează cu prezența și doar atât...

În anul 1988 a avut loc, la Moscova, o întrunire a Miniștrilor Apărării a statelor membre ale Tratatului de la Varșovia. Delegația militară română a fost condusă de Ministrul Apărării Naționale, Generalul Vasile Milea.

Menționez că Generalul Milea avea o puternică aversiune față de rușii care îi ucisese învățătorul, locotenent în rezervă, concentrat și cu eroice fapte pe câmpul de onoare în perioada 1941-1942, sau pentru jalnicul comportament al acestora când, după ce „trecuserăm” de partea lor, au

[10] *Ibidem*, pp. 22, 23.
[11] *Ibidem*, p.24
[12] *Ibidem*, pp. 26,27.

continuat să ia prizoniri români până în luna noiembrie 1944 şi chiar februarie 1945 !!! (n.m.) iar ofiţeri şi alţi militari ai armatei române au fost ţinuţi, încă mulţi ani, în lagărele ruseşti în locuri „uitate de Dumnezeu” .

După terminarea lucrărilor Tratatului de la Varşovia, ministrului Milea i s-a transmis că Mihail Gorbaciov doreşte să stea de vorbă cu **delegaţia română**. Au aşteptat şi, văzând că nu mai sunt primiţi, ministrul Milea i-a transmis că ei nu mai pot aştepta şi pleacă. I s-a transmis că „tovarăşul Gorbaciov **îl** primeşte imediat”. Surprins de ceea ce aude, ministrul Milea i-a comunicat celui însărcinat cu comunicarea că ori îl primeşte cu **toată delegaţia**, ori întâlnirea nu are loc. **Întâlnirea nu a avut loc.**[13]

Cu privire la această vizită este de relatat că ministrul Milea a avut o criză de fiere destul de serioasă ce a necesitat internare. Bănuind că ceva nu este în regulă, aghiotantul şi şeful de cabinet au stat lângă ministru fără a-l părăsi o secundă.

Nu acelaşi lucru s-a întâmplat în anul următor, 1989, când din delegaţia militară condusă de generalul Stănculescu, Gorbaciov l-a primit **numai** pe acesta.[14]

În anul 1989, după parada de la 23 august, generalul a petrecut întregul timp liber de odihnă la Lereşti în comparaţie cu alţi ani când îşi rezerva doar câteva zile. A făcut drumeţii prin locurile în care a copilărit, prin toate locurile pe unde a lucrat când era copil. A fost şi la cimitirul Bisericii de care aparţinea pentru a aprinde o lumânare la mormântul tatălui său ce a murit la vârsta de 51 de ani şi a surorii sale Mariuţa, care i-a fost şi naşă, trecută şi ea la cele veşnice la 41 de ani, cât şi la alţi consăteni apropiaţi lui în lumea pământeană.

Întâmplător, eram la biserică. Îmi venise rândul să duc de mâncare muncitorilor ce lucrau la renovarea lăcaşului de cult. Pe aleea principală, până în biserică, am întâlnit un personaj care mi se părea cunoscut dar, nu ştiam de unde...încă ... După ce am predat preotului paroh coşul cu alimente am vrut să plec dar, privind către cimitir, am zărit o persoană ce era familiară memoriei mele vizuale; se apropia mergând agale într-un costum sport: era încălţat cu adidaşi albi, şosete albe, pantaloni scurţi albi, tricou alb iar pe cap o şapcă sport albă bine trasă pe frunte sub care erau ochelari de soare – singurii ce nu erau albi. După mers, mi-am dat seama cine-i personajul şi am vrut să mă îndrept spre el. Ca o paranteză, ne cunoşteam din anul 1971. Atunci, persoana de pe aleea principală a intervenit spunându-mi *vezi-ţi de treabă !* şi... mi-am amintit-o: era garda de corp a ministrului Milea, căpitanul Căpitănescu. Şi...mi-am văzut de treabă...Mai târziu, preotul paroh, Moise Pahonţu (Sică în limbajul enoriaşilor) mi-a relatat că au stat de vorbă iar, la sfârşitul discuţiei, generalul Milea îl întreabă: „Ia zi părinte, pe mine unde mă înmormântezi?”...Surprins de o astfel de întrebare i-a spus că încă nu se pune problema aceasta, că mai e mult până atunci. „Bine, bine dar când va fi problema, unde o să fie acel loc?” a întrebat Vasile Milea. Preotul a zis: „Aici, în faţă, lângă eroi”[15]. La acest răspuns generalul a replicat: „Dar eu nu sunt erou”. Părintele a adăugat: „Pentru noi, pentru tot ce aţi făcut şi sigur o să mai faceţi, sunteţi erou”[16]. Şi...aşa a fost să fie.[17]

Dând dovadă de dragoste de ţară şi ataşament faţă de valorile acestui neam, cu preţul vieţii sale, refuză folosirea maselor populare drept carne de tun, dând ordinul din 17 decembrie 1989, orele 23,30, după ce cu câteva ore înainte îi spusese dictatorului că **nu a găsit în regulamentele militare ceva**

[13] *Ibidem*, p. 89.
[14] *Idem*.

[15] Este vorba de Monumentul eroilor căzuţi pe câmpul de onoare şi în al doilea Război Mondial, în perioada 1941-1945, ridicat în anul 1946.
[16] În anul 1972, când au început lucrările la noul local de şcoală din Lereşti, a fost o criză de ciment. Cum fără temelie nu se mai putea construi nimic, şanţurile fiind deja săpate, eczista riscul retragerii finanţării. Generalul Milea, pe atunci comandantul Armatei a 3-a, de la Cluj, a intervenit trimiţând un vagon de ciment. A ajutat material şi la lucrările din anii 1988-1989, de consolidare a bisericii Înălţarea Domnului din Parohia Lereştii de Jos, de care este vorba în text.
[17] Gheorghe Niţică, *VASILE MILEA de la soldat la general în 17 ani...* Editura Tiparg, Piteşti, 2016, p. 97.

din care să rezulte că armata poate să tragă în popor.

Armata avea misiunea sacră de a apăra granițele țării iar grija permanentă a ministrului Milea era îndreptată spre frontiere, mai ales către cele din Vest.

Prin ceea ce a întreprins generalul Vasile Milea, în calitatea de Ministru al Apărării Naționale, după emiterea ordinului din 17 decembrie și până la fatidicul moment din 22 decembrie, a avut ca rezultantă **evitarea unui război civil și dezmembrarea României în 1989.**

EPILOG

Pentru faptele sale și prin jertfa supremă rămâne în panoplia adevăraților români ai neamului nostru.

Îşi doarme somnul de veci în pământul comunei natale, în mijlocul lereştenilor, pe care i-a iubit, stimat şi apreciat, ca pe o parte componentă a acestui încercat şi eroic popor român. Amintirea generalului erou Vasile Milea a fost, este şi va rămâne în istorie o filă luminoasă.

Pentru a imortaliza imaginea şi faptele sale, M.A.N. şi Societatea de Numismatică din România au emis o plachetă cu chipul generalului erou. Pe aversul ei este scris „General de armată erou Vasile Milea 1927-1989, Ministrul Apărării Naţionale“, iar pe revers „Jertfa supremă pentru patrie şi onoare militară 22 Decembrie 1989 Societatea de Numismatică România“.

Cu toate că au existat momente în care indivizi şi instituţii au făcut „eforturi“ (şi încă mai fac) de a-i pângări numele şi onoarea militară, raţiunea, sper, să învingă în continuare. În Bucureşti, fostul bulevard „Ho şi Min“ **a purtat**, până în anul 2022, numele „Bulevardul Vasile Milea“. În Piteşti, fosta „Piaţă Lenin“ se numeşte acum „Piaţa Vasile Milea“. În Arad și Sibiu sunt bulevarde cu numele său. În Ploiești, Petroșani, Brad, Pitești, Constanța, Târgoviște, Bârlad, Vaslui și Brăila sunt străzi ce-i poartă numele. În Câmpulung Muscel, piața, dominată de primăria orașului, îi poartă numele. În comuna natală Lereşti, strada principală poartă numele: „General Vasile Milea“. Tot aici, la numărul 875, o placă memorială face cunoscut trecătorului că în acea casă s-a născut eroul.

Pe 22 decembrie 2022, în centrul comunei, în fața Căminului Cultural, în numele comunității locale, a fost dezvelit un bust al GENERALULUI EROU.

În fiecare an, pe 22 decembrie, la mormântul din curtea bisericii „Înălţarea Domnului“, sute de oameni şi militari din garnizoana Câmpulung îşi comemorează eroul – generalul Vasile Milea, ce se odihneşte întru eternitate în pământul natal, alături de iubita lui soţie, Nicoleta.

Ansamblul memorial dedicat eroilor neamului a fost rdicat în anul 1990, de Ministerul Apărării Naționale.

Ansamblul are două componente: un portal al eroilor neamului şi un altar comemorativ.

Portalul eroilor neamului este în formă de arc de cerc, înalt de 3 metri, construit din piatră de Albeşti şi din marmură albă. În centru, în formă de cruce, se află un însemn memorial cu două săbii încrucişate şi o cască militară, având următoarea inscripţie: „În amintirea eroilor din 1916-1918 şi 1941-1945“.

Altarul comemorativ şi obeliscul din marmură de culoare neagră a fost înălţat în memoria generalului erou Vasile Milea. Pe faţa obeliscului, în partea de sus, se află efigia din bronz a generalului. Sub ea, o placă din bronz, având inscripţionat: „Generalul de armată erou Vasile Milea, 1 ianuarie 1927 – 22 decembrie 1989. Jertfă supremă pentru Patrie şi onoare militară“.

LIRICĂ ISTORICĂ ÎN MUSCEL

Maria Chirtoacă
Câmpulung Muscel

SFINȚII EROI

Eroii nu-s legende, ei sunt făptuitorii
Istoriei reale și-a cărții ei de glorii.
Nu-s lideri la tribune, nici voci prin megafoane,
Ei viața și-au jertfit-o și s-au făcut icoane.
Sunt sfinții fără nume, absenți din calendare
Și fără de morminte, pe care-am pune-o floare.
Prin foc trecând, prin gloanțe, mereu strunindu-și teama,
S-au stins pe câmpuri arse, strigându-și tatăl, mama.
Dar sufletul lor mare ne urmărește încă,
Mai are-n el simțire și dragoste de stâncă
Iubirii lor de țară, și jertfei lor supreme
Le-aducem azi omagii prin imnuri și poeme
Români eroi, vă fie în pace veșnic somnul
Slăviți aici de oameni și-n cerul sfânt, de Domnul!

EROII

Eroii greu își pot struni mânia
Văzând ce jaf e-acum în biata țară,
Se-ntreabă dacă asta-i România
Pe care ei frumoasă ne-o lăsară.
Acolo-n cer, pe unde azi li-i datul
Și unde-s sfinți prin jertfa lor cea mare
Pălesc văzând cum pustnic le e satul
Și codrii-s duși de-acasă la vânzare.
Ei văd cum plaiul zace în ruină,
Cum trag de el dușmanii să-l sluțească,
Să-l lase gol, smulgând din rădăcină
Dulceața lui de pâine românească.
Ne-ntreabă azi, când țara ni-i furată
La ce-a slujit atâta jertfă dacă
Noi n-am păstrat ce zestre-aveam odată
Și țara noastră este mai săracă.
Lăsați orgolii, dragi români, deoparte,
Să nu cădeți sub jugul ce cuprinde
Mirajul lumii false și deșarte
Ce prea ușor pe-arginți se poate vinde!
Români, să fim din nou eroi cu toții,
Nu pleavă-n valul vremii, nici stihie,
Aici să creștem și fiii și nepoții
Și toți urmașii noștri, cu mândrie!
Să spunem lumii-ntregi cu demnitate,
Precum au vrut străbunii dârji mereu
Că noi trăim aici în libertate
Și-avem stăpân atât: pe Dumnezeu!

CULPĂ

Toți suntem vinovați, tu nu ești țară,
Că ți-am făcut trăirea mai amară,
Că plâng sub lună tainice izvoare,
Că sunt păduri din ce în ce mai rare.
Toți suntem vinovați, tu nu ești țară,
Că ți-au ajuns, copiii tăi povară,
Că sfinții vin tot mai arar pe ape
Și îngerii se tem să zboare-aproape,
Că am uitat de casa părintească
Și florile n-au forță să rodească,
Iar tulnicul pe dealuri nu mai sună
Și nu-și mai fac vultanii cuib sub lună,
Că soarele spre alte zări se mută
Și poezia e de-o vreme, mută…

PÂINEA CEA DE TOATE ZILELE

Pâinea noastră cea din spic bălai,
Cea din duhul gliei întrupată,
Nu mai are sfântul nostru grai,
Nici mireasma lui de altădată.

Pâinea noastră, altor neamuri slugă,
Rabdă iar osândă și ocară,
Plete albe, riduri mari sub glugă
Tot mai multe-s gata să-i răsară.

Simt din nou dojana-i și mânia,
Sub sprânceana-i simt scântei de ură,
Să pornească dârză spre moșia
Celor ce au frânt-o-n bătătură.

Furca ei, toporul lat și-o coasă
De ajuns îi sunt și la-ndemână
Până când în glia ei frumoasă
Pâinea noastră iar va fi stăpână!...

CONDORII

La ceas de taină stau condorii
Spunând povești de viață lungă,
Servesc un stârv comun la masă,
Convinși că n-o să le ajungă.

Așa sunt și aleșii lumii,
Ciuntind din fiecare țară,
Dar nu au cioc să strângă fleacuri,
Ci bot și colți rânjiți de fiară.

Ei sorb doar sânge în pocale,
Dezbină, dornici să-i conducă
Pe câți naivi le stau în cale
Și-acest pământ, deja pe ducă.

Lor nu le pasă nici de ceruri,
Și-acolo-și fac, avizi, parcele
Să-și mute pofta cea de lideri
Deasupra lumii-ntregi, în stele!

MERITĂ

Pentru pâinea ce se coace-n vatră,
Pentru lacul încărcat de nuferi,
Pentru colțul ierbii de sub piatră
Merită, din când în când, să suferi.

Pentru graiu-n care-ți cânți durerea,
Pentru luna ce pe val se zbate,
Pentru moartea, pentru învierea
Fiecărui vis de libertate,
Pentru tot ce ne-au lăsat părinții,
Pentru dulcea prispă de acasă
Unde vin la ceas de taină sfinții
Și ne fac trăirea mai frumoasă,

Pentru oaza noastră de iubire,
Pentru munții ce răsar din ceață,
Pentru dorul ce ne stă în fire,
Merită să fii român o viață...

DOINĂ

Un ochi mereu îmi plânge în Moldova,
Un ochi îmi plânge-n Țara Românească
Și lacrima în amândoi se-ngână
Și niciun leac nu poate s-o oprească.

Și jumătate inima-i Moldovă
Și jumătate-i Țară Românească
Și de amar de veacuri e-mpărțită
Și nici nu poate nimeni s-o unească.

Se tot vorbește de pe-un mal pe altul
Ca peste Prut să facem pod de floare,

Dar unora tardiv   le pare gândul,
Ori prea devreme altora le pare.

La toate mă gândesc cu resemnare,
Dar cea mai mare-n suflet mi-e durere
Că ne sunt duși copiii-n larga zare
Și-și uită graiul doldora de miere

Și alte poduri fac în lumea mare
Și alte flori răsar pe alte Pruturi
Lăsând acasă singur, în uitare
Descălecatul nostru de-nceputuri.

Un ochi mereu îmi râde în Moldova
Și-un ochi îmi plânge-n Țara
Românească
Și amândoi privesc oriîncotrova
Se duc copiii noștri să trăiască.

Și amândoi îmbătrânesc de-odată
Și amândoi de dor își pierd vederea
Și inimii-i bătaia mai înceată,
Doar graiului îi strâng la suflet
mierea…

DRAGOSTE DE ȚARĂ

Dragostea de țară
E ca șoimu-n zare,
Nimeni nu-i înfrânge
Zborul la hotare.

Dragostea de țară
E ca vântu-n zbor,
Umblă-n lumea largă
Liber, călător,

Dar de-oriunde este,
Ea ne dă de veste,
N-are cum să moară
Dragostea de țară.

CÂNTEC PENTRU „HORA UNIRII”

Ție, Horă a Unirii,
Ție, zâna mea frumoasă,
Îți închin aceste rânduri
Pentru toți cei duși de-acasă.

Și te rog să-i ții ca frații
Pe români, sub tricolor,
Amintește-le Carpații
Care plâng de dorul lor,

Amintește-le că marea
Cu ecoul său îi cheamă,
Au copii aici și veșnic
Lăcrimează câte-o mamă!

Toate plâng de dorul celor
Pribegiți în ţări mai calde
După glasul de sirenă
Al prea scumpelor smaralde.

Și oriunde-ar fi în lume
De-alte zări ademeniți,
Ține-i tu, „Horă-a Unirii”,
Pe românii toți uniți!

Nu-i lăsa să se tot piardă
Lebede pe lucii ape.
Ține-i tu, „Horă-a Unirii”,

Pe tine, măreață ca stânca,
Pe tine te cânt, libertate,
Din lanțul de taină-al robiei,
Spre zări luminoase ne scoate!

Pe tine, ca frunza pe valuri,
Ca vulturu-n zbor când se zbate,
Mereu, când ne gâtuie lațul,
Pe tine te cânt, libertate!

Pe tine, în zbucium ca marea
Ce mătură-n drum asuprirea,
Pe tine te cânt, libertate,
Să duci spre liman omenirea!

RADU ANGHEL

Bate vântul, frunza sună,
Umbre zvelte ies sub lună
Și haiducii se adună.
Ei țin sfat la drum de seară
Pentru biata țărișoară,
Pentru pâinea noastră-amară.

Radu-n fruntea lor se duce
Și se jură dârz pe cruce
Și pe arma ce străluce
C-or să facă iar dreptate,
Să adune din palate
Ce-a fost strâns cu strâmbătate.

Bate vântul, iarba plânge,
Codru-n jurul lor se strânge,
Potera de pe coline
Iute ca furtuna vine,
Drumul Radului îl ține
Și cu flinta la spinare
Vrea pe Radu să-l doboare.

-Radule, nu te lăsa!
Strigă frunza-n urma sa.
-Radule, pădurea-l cheamă,
Mergi-nainte fără teamă!
-Radule, fii brav fecior!
Strigă apa de izvor.

Radu-și face-odată cruce,
Către poteră se duce,
Niciodată nu dă greş
Și îl leagă fedeleș,
Flinta-i fură şi-l doboară
La pământ, dar nu-l omoară,
Pleacă-n codri-dânci şi-l lasă
Slobod să se ducă-acasă.

Foaie verde din Muscel,
Radu Anghel, voinicel,
Umblă noaptea singurel.
Nici pistol și nici secure,
Numai dorul de pădure,
Numai setea de dreptate.
Din cărare îl abate.
Unde vede om bogat
Radu-l pune-n drum legat
Și îl pradă și îl lasă
Fără bani să plece-acasă.
Radu Anghel voinicel
Nu adună pentru el,
O să ducă înapoi
La sărmani, flămânzi și goi
Și la toți cei în nevoi.

Bate vântul, frunza pică,
Umbre-n lună se ridică
Și colindă fără frică.
Somnul furilor frământă,
Drepților în vis le cântă,
Judecata lor e sfântă...

CONFERINȚA NAȚIONALĂ A SOCIETĂȚII DE ȘTIINȚE ISTORICE DIN ROMÂNIA

Colonel (rz.) Petre Măruntu
Lerești - Muscel

Sâmbătă 18 noiembrie 2023 s-a desfășurat la Colegiul Național „Mihai Viteazul" din București, Conferința Națională a Societății de Științe Istorice din România. Filiala Mușcel a societății a fost reprezentată de către Profesorul Oană Ion, Președintele filialei și de colonelul (rez.) Măruntu Petre, membru în Comitetul de conducere a filialei.

Pe ordinea de zi a conferinței s-a aflat prezentarea Raportului de activitate a societății, a Raportului Secretarului-trezoriei, s Raportului Comisiei de cenzori și alegerea conducerii societății pentru următoarea perioadă de 4 ani, respectiv alegerea în funcțiile de președinte, secretar general, prim-vicepreședinte, secretar trezoriei, vice-președinți, membri ai Biroului executiv național și membri ai Comisiei de cenzori.

După cuvântul de bun venit, adresat de către Profesorul Gabriel Georgescu din partea conduceri colegiului, conform statutului, președintele Căpiță Carol a prezentat Raportul de activitate a societății, evidențiind principalele activități desfășurate de către societate, aspectele pozitive și problemele care vor necesita o atenție mai deosebită pentru noua conducere ce va fi aleasă la conferință. Secretarul-trezoriei, doamna Bălan Angela-Mihaela a prezentat situația financiară a societății și, în continuare, Profesorul Iancu Tudor a prezentat Raportul comisiei de cenzori pentru perioada 2019-2023.

După aprobarea prin votul delegaților participanți a rapoartelor, conducerea ședinței a fost preluată de către Profesorul universitar doctor Murgescu Bogdan, Președintele de onoare al societății care, după ce a reamintit participanților prevederile statutului societății privind alegerea conducerii acesteia, a invitat candidații să își prezinte, pe scurt, intențiile pentru următoarea perioadă de 4 ani.

După aceasta, comisia de numărare a voturilor, aleasă de către participanți, a trecut la înmânarea buletinelor de vot pentru alegerea președintelui, secretarului general, prim-vicepreședintelui, secretarului trezoriei și a vicepreședinților. După numărarea voturilor și anunțarea rezultatelor alegerilor, delegații participanți au trecut la alegerea membrilor Biroului executiv național și ai Comisiei de cenzori. După ce au fost numărate și aceste voturi, a rezultat noua conducere a Societății de Științe Istorice din România, aleasă pentru următoarea perioadă de 4 ani, astfel:

- Președinte - Căpiță Carol;
- Secretar general - Teodorescu Bogdan;
- Prim-vicepreședinte - Sora Florin-Andrei;
- Secretar-trezorier - Bălan Angela-Mihaela;
- Vicepreședinți - Nichifor Dorina, Preda-Tudor Ana, Stănescu Dorin și Tomoni Dumitru;
- Membri Biroului executiv național - Aftodor Ștefan, Bunghez Sebastian-Dragoș, Gîlă Cristina-Iulia, Ilincuța Cristina, Maier Valentin, Romandaș Bogdan-Florian, Stan Gabriel;
- Membri Comisiei de cenzori - Manea Ana, Băjenaru Carmen și Iancu Tudor.

Principalele concluzii și propuneri pentru perioada următoare, rezultate atât din prezentarea intențiilor candidaților la funcțiile de conducere, cât și din discuțiile care au avut loc după anunțarea rezultatelor alegerilor, se referă la: atragerea reprezentanților autorităților naționale și locale în acțiunile de sprijinire a activităților societății, eventual prin alegerea lor ca membri de onoare; creșterea vizibilității activităților și inițiativelor societății ca „partener serios" de dialog, prin îmbunătățirea și regândirea relațiilor cu mass-

media, la nivel național și local; cooperarea mai bună între filiale și sprijinul reciproc al acțiunilor și activităților organizate la nivel local și la nivelul zonelor istorice; identificarea modalităților privind acordarea unor premii și medalii pentru performanțele în promovarea la nivel local și național a istoriei; promovarea disciplinei istorie ca fundament al cunoașterii trecutului glorios al înaintașilor și piatră de temelie pentru formarea tinerelor generații; promovarea, la nivel local și național, a inițiativelor privind asociațiile profesionale ale istoricilor care funcționează atât la nivelul U.E., cât și la nivel internațional; instituirea unor Ghiduri de bune practici pentru profesorii de istorie și domeniile asociate cunoașteri și promovării istoriei (arheologi, personalul care își desfășoară activitatea în cadrul arhivelor, cercetători, pasionați de studiul, cercetarea și promovarea istoriei etc.).

La finalul lucrărilor conferinței, Președintele de onoare a adus la cunoștința participanților temele și grupajele tematice pentru edițiile 2024 și 2025 ale Revistei societății – Studii și articole de istorie, termenele pentru transmiterea articolelor fiind 15 ianuarie 2024 și respectiv 15 ianuarie 2025.

Rezultatele obținute de membrii Filialei Mușcel a SȘIR
la Concursul Național „Patrimoniul cultural, istoric și natural
- Zestrea comunităților locale”
Ediția a III-a, 2023

Organizator: Societatea de Științe Istorice din România
Parteneri: Facultatea de Istorie a Universității din București,
Institutul Național al Patrimoniului

Secțiunea	premiul	Unitatea de învățământ	Elevi/clasa	Profesor coordonator	Numele lucrării
S III Meșteșuguri artistice – prelucrarea lemnului	I	Școala Gimnazială Nr. 1 Lerești	Șerban Roberta, Caplan Andrei, cls a VIII-a	Robert Mihail Maria Petre Ionel Boncoi	Măturoaie! Măturoaie! Hai la măturoaieee…!
S IV A Afiș tematic	II	Școala Gimnazială Nanu Muscel Câmpulung	Dogaru Cleopatra	Călcîi Claudiu Ion	Afiș tematic pentru ediția a IV-a
S IV B Afiș tematic	I	Școala Gimnazială Nanu Muscel Câmpulung	Dogaru Cleopatra	Călcîi Claudiu Ion	Târg de produse de artizanat

MĂTUROAIE! MĂTUROAIEE! HAI, LA MĂTUROAIEEE...!

De obicei, poveştile încep cu „A fost odată ca niciodată...” dar povestea pe care o s-o aflați astăzi începe diferit. Este o poveste descoperită de o fetiță curioasă și care a dorit să o facă cunoscută mai departe.

Eu locuiesc în Lerești Mușcel, comună de la poalele Masivului Iezer - Păpușa, zonă plină de poveste și istorie.[54] Stăm în casa bunicilor, care găzduiește o „grămadă” de taine, multe dintre ele încă nedescoperite. Bunicii sunt sănătoşi și plini de putere, mai ales când se văd înconjurați de atâția nepoți, dar mai cu seamă atunci când vin Matei și Ana, putem spune ca s-a întregit familia. Am uitat să vă spun, Matei și Ana sunt verișorii mei din Anglia.

Primele zile, au fost de acomodare pentru ei, cu fusul orar, cu mâncarea și temperatura. Dar acum...gata. Am început să îi scot la joacă cu ceilalți copii din sat, prietenii mei.

Așa a început povestea care a impresionat-o pe Ana.

Dis-de-dimineață ne-am gândit să ne facem un stand de limonadă la poartă, şi să îi servim pe oamenii însetați ce vor trece prin fața casei. Era jocul nostru preferat când eram mici. Zis si făcut și astfel, stând și așteptând oameni dornici să ne guste preparatul, am zărit o bătrânică tare interesantă, cu un păr lung si negru purtat în două cozi împletite, legate cu panglici colorate, o bluză cu mânecă lungă, o fustă colorată și înflorată cu un șorț plisat ce îi accentua talia. Ținea în mână un coșuleț împletit, ornat cu diverse culori, iar în spate avea un mănunchi de mături, legate cu o pânză albă, și strigând: „Măturoaie! Măturoaiee! Hai, la măturoaieee...!”

A venit la noi să ne întrebe dacă dorim să cumpărăm ceva, dar, în schimb, neavând bani, noi ne-am oferit să o servim cu un pahar de limonadă. Astfel, am stat de vorbă, aflând povestea măturoaielor. Am observat mâinile bătătorite, dându-ne seama de multa muncă din spatele acestei îndeletniciri. Femeia ne-a spus că are o familie numeroasă iar aceasta este principala sursă de venit a lor. Ne-a mai mărturisit că din ce în ce este mai greu, mai ales acum, când măturoaiele sunt înlocuite cu aspiratoare, suflante și alte invenții, rod ale genialei minți a omului, dar care, poate, în miopia lui, ignoră ceea ce nu trebuie ignorat: trecutul cu ale lui valori neprețuite, fie ele, poate pentru unii, prea simple sau ... banale.

Despre coșuleț ne-a spus că este împletit, manual, din năpițe[55] de alun. Cum începe primăvara, soțul și ea, taie cu grijă și multă îndemânare sute de năpițe din trunchi de alun găsit prin pădurea din spatele casei și le ține afară la umbră pentru a le păstra ușor de lucrat. Acestea nu trebuie să se usuce, astfel se îngreunează procesul prelucrării iar coșulețele, coșurile și târnele nu vor mai avea aceeași durabilitate. Ana era fascinată, se vedea asta din atenția pe care a oferit-o discuției și sclipirea din ochi. Și-a dorit să o ajute pe femeie și astfel i-a cumpărat coșulețul.

Terminând de băut limonada noastră, femeia și-a continuat drumul pierzându-se în depărtare, și strigând în continuare: „Măturoaie! Măturoaiee! Hai, la măturoaieee...!”, sperând că va ieși cineva, din căsuța sa, dornic să cumpere din „obiectele aduse spre vânzare” și atât de necesare în gospodărie.

Ana a intrat în curte imediat, uitând de standul de limonadă și de „afacerea noastră”, ducându-se la părinți și la Matei, pentru a le povesti ce tocmai se întâmplase. Auzind povestea, parcă desprinsă dintr-un volum de acțiune, mătușa schițează un zâmbet, aducându-și aminte de copilăria sa la țară și bucurându-se că și copiii ei mai pot avea parte de astfel de momente. A urmat o clipă de depănare al amintirilor, la care s-a alăturat și bunicul ce ne-a povestit despre aceste îndeletniciri, ce dăinuie dinaintea copilăriei lui.

Ziua a continuat cu o plimbare cu bunicul, surpriză pentru noi copiii, acasă la femeia cu mături. Ne-am bucurat să o revedem și să îi cunoaștem familia. Ana era de-a dreptul uimită de mediul din care proveneau..., casa, satul..., absolut tot. Viața din străinătate este diferită, sursele

[54] Ion Oană, *Istorie și cultură în Lerești Mușcel*, ed. ARS DOCENDI, București, 2018, p. 159.

[55] Fâșii lungi, înguste sau late, scoase din nuiele de alun sau anin, folosite la confecționarea coșurilor sau târnelor.

de venit fiind altele, oamenii având priorități înalte... Mirajul lumii occidentale, a dus la o adevărată „lume nouă” pentru mulți concetățeni rudari.

Gârbovită, lividă, imperturbabilă, cunoştinţa noastră de dimineață, stătea pe scăunelul său, migălind la obiecte „seculare” atât de necesare în casa, curtea și grădina omului. Scăunelul, era lucrat de soțul ei, din lemn de plută iar picioarele, trei la număr, erau făcute din cepi[56] de brad. In curte domina o grămadă mare de crăcuțe de anin și mesteacăn, de mături și măturoaie confecționate din acestea.. (Foto 1) Știți care e diferența între cele două? Nici noi nu știam, până când cei doi soți ne-au spus că măturoaiele au cozi iar măturile, nu! Călduros, ne-au invitat în „atelierul” lor. Chiar dacă din exterior, acesta părea doar o baracă, în interior se aflau adevărate comori. Am descoperit, în afară de mături și măturoaie, o varietate de produse realizate de ei, precum: coşuri, târne[57],(Foto 2) greble, furci, mestecare, linguri, prepeleci, pocii pentru susținerea legumelor în grădină, ş.a.[58] Cu toții eram surprinşi. Fiecare obiect avea locul lui, totul era aşezat perfect, într-un stil parcă realizat după planul unui arhitect iscusit. Si cu toate astea, ei erau oameni simpli și modești. După câteva discuții am aflat și contribuția soțului în procesul complex; după cum poate vă gândiți, acesta se ocupă de partea ce necesită mai multă forță, precum ascuțitul dinților pentru greble, datul găurilor, măsurătorile sau șlefuitul. (Foto 3)Am făcut fotografii şi ne-am lămurit în privința procesului, cei doi soți făcându-ne o demonstrație a împletiturii coşulețului pe care îl cumpărase Ana de dimineață. Acest proces implică multă răbdare şi îndemânare. (Foto 4) Ce paradox! Meşteşuguri şi lucruri lăsate moştenire din generație în generație, în curând, vor dispărea rămânând doar o amintire și apoi... istorie... Dacă...(!) Am aflat de la aceştia, că mâine dimineață aveau să pornească spre Vlaşca pentru schimbul de produse (făină, mălai, grâu, mai exact, derivate de morărit) sau pe bani. Cu lacrimi în ochi ne-au spus că mai sunt foarte puţini oameni care practică „meseria” lor, de-i poți număra pe degetele de la o mână (!!!) dar, în alte sate din Mușcel, precum Gura Pravăț, Măcelaru, Oțelu, Valea Hotarului, sau Lucieni această tradiție încă este puternică. Pentru noi este o binecuvântare să fim sănătoşi si capabili de muncă, au conchis ei.

Ne-au mulțumit pentru vizită și făcându-se târziu, am pornit spre casă. Am părăsit acel loc pitoresc privind în urmă cum case mari, chiar opulente, în care nu se mai respiră nimic din valorile înaintașilor, înlocuiesc micuțele și modestele căsuțe, dar în care se trăiește intens într-un trecut ce, prin astfel de oameni, rămân, încă, un prezent autentic.

Acesta este rodul *neprețuirii* a ceea ce face omul; a ceea ce a fost moștenit dintr-un trecut simplu dar generos în fapte şi lucruri mari...

A fost o experiență foarte frumoasă, chiar și pentru mine, care eram, cât de cât, familiarizată cu obiceiurile rudăreşti pe care le păstrează satul Pojorâta din comuna noastră.

După această vizită, am lecturat o broşură, scrisă acum aproape 100 de ani, din care am aflat mai multe despre istoria și tradițiile rudarilor. Din ea am aflat că, încă de la începuturile lor în spațiul subcarpatic, viața, existența și activitatea lor, a fost și este (încă) legată de pădure.

Materia primă folosită în activitatea creativă a fost și este lemnul; materia primă a locuințelor, la nivel de bordei, este lemnul.

Între rudari și pădure a existat și există o legătură organică: „Ei înșiși se numesc *viermii lemnului”.*[59]

Prin lecturare, ceva, mai mult decât interesant, atrage atenția și anume că „... în fața condițiunilor de astăzi, din ce în ce mai nefavorabile, ei înșiși sfârșesc prin a spune: *n-avem decât să ne pierdem*”. Și rudarii se vor pierde ca rudari propriuziși.[60] (Foto. 5)

56.Proieminență prismatică sau cilindrică, fasonată la capătul unei piese de lemn cu care aceasta urmează a fi îmbinată în altă piesă.

57 Coş de nuiele, mai larg la gură decât la fund, prevăzut cu două toarte.

58 Într-un trecut nu prea îndepărtat, în Pojorâta, se mai confecționau și *vătale* – componente mobile ale războaielor de țesut.

59 Ion Chelcea, *Câteva observațiuni etnografice asupra rudarilor din Muşcel* – Comunicare ținută la Societatea Română de Antropologie din Cluj în ziua de 19 martie 1934.

Se întâmpla asta în urmă cu aproape 100 de ani ... iar acum suntem martorii acestor precizări (?!?).

În urma diseminării proiectului în cadrul Consiliului Consultativ Științific de pe lângă Consiliul Local al comunei Lerești (Foto.6-9) s-a concluzionat că trebuie întreprinse acțiuni ca pe termen cel puțin mediu aceste îndeletniciri rudărești să fie revitalizate astfel încât producțiile rezultate să poată constitui o sursă de existență pentru locuitorii cu posibilități minore ale acestei etnii.

Domnul primar, în urma discuțiilor avute cu dânsul, a reiterat ideea revitalizării activităților rudărești cât și acțiuni de inițiere a micilor generații în însușirea tainelor acestor meșteșuguri pe cale de dispariție în Pojorâta. Ca una dintre acțiunile de revitalizare ar putea fi și aceea ca anul viitor în cadrul Zilelor Comunei să existe un stand destinat produselor acestor îndeletniciri.

B I B L I O G R A F I E

ION CHELCEA – *Câteva observațiuni etnografice asupra rudarilor din Mușcel*, comunicare ținută la Societatea Română de Antropologie, Cluj, 19 martie 1934.
ION OANĂ – *Istorie și cultură în Lerești Mușcel*, ed. ARS DOCENDI, București, 2018.
Revista *NATURA*, nr. 5/1934, București.

Foto. 1
CRĂCUȚE DE ANIN, MESTEACĂN ȘI MĂTURI

Sursa: Cercetător Rodica Trifănescu – Institutul Național de Cercetare și Dezvoltare în Turism (I.N.C.D.T

[60] Ibidem, p. 8.

Foto. 2

COȘURI ȘI TÂRNE

Sursa: prof. Ionel Petre Boncoi, din arhiva personală

Foto. 3

REZULTANTE ALE ACTIVITĂȚII BĂRBAȚILOR

Sursa: Cercetător Rodica Trifănescu – Institutul Național de Cercetare și Dezvoltare în Turism (I.N.C.D.T.)

Foto.4

ÎMPLETITUL COȘULUI ȘI LEGAREA MĂTURILOR ȘI MĂTUROAIELOR

Sursa: Cercetător Rodica Trifănescu – Institutul Național de Cercetare și Dezvoltare în Turism (I.N.C.D.T.)

Foto. 5

RUDARI CE VIN DIN PĂDURE (VALEA MARINEȘTILOR, LUCIENI MUSCEL)

Sursa: ION CHELCEA – *Câteva observațiuni etnografice asupra rudarilor din Mușcel*, comunicare ținută la Societatea Română de Antropologie, Cluj, 19 martie 1934, p.3 (Biblioteca Academiei Române).

Foto. 6

Diseminare proiect în Comitetul Cultural Științific de pe lângă Consiliul Local al Comunei Lerești

Foto.7

Diseminare proiect în Comitetul Cultural Științific de pe lângă Consiliul Local al Comunei Lerești

Foto.8

Diseminare proiect în Comitetul Cultural Științific de pe lângă Consiliul Local al Comunei Lerești

Foto.9

Diseminare proiect la nivelul elevilor din cadrul Școlii Gimnaziale Nr.1, din Comuna Valea Mare Pravăț

Sursa: prof. Ionel Petre Boncoi, din arhiva personal

AFIŞ TEMETIC S IV B

AFIȘ TEMETIC S IV A

Diseminare proiect în cadrul Cercului de Istorie „Gheorghe Brătianu”, al Bibliotecii Municipale „Ion Barbu” din Câmpulung Muscel, a afișelor tematice pe S IV A și S VI B ale elevei Dogaru Cleopatra de la Școala Gimnazială „Nanu Muscel”

ISSN 2066 - 3080